

מהדורת 'קדן טללי טרכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

◆ נא ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבואר

הכתה והמכור

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נדריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

יד יציאת מצרים מתעוררת
בימי השוכב"ם
מילתא חדת'א

יד מצוה הבאה לידך
נציץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יד אם מתנהג בראוי בימי הבהרות
אינו מתבייש בזקנותו
אוצר פניני החסידות

העלונים: פניני אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחדת בחיים • מכתלי בית הרין • מגדנות

גם בימות החל **פרי צדיק** | מי שיש לו הרגשה חש במוצאי שבת קדש נפילה מאיגרא רמא
 לבירא עמיקתא **תולדות יעקב יוסף** | המלצת זכות על קדוש ה' של אנשים פשוטים
 שפת אמת | גדל מעלת שמחה של מצוה **נעם אלימלך** | יתפלל בהתלהבות ויעשה המצוות בשלמות בלא פניות ובלא
 אחור **ישאל קדושים** | קשר התפליו בערף - רמז לקשר המושבות לה' למעלה
 מהשגתו **תולדות אהרן** | בהירות המחין בעת התפלה היא רק אחר הכנה נאותה
 שיחות קדש | צריך מסירות נפש לא לדבר קדם התפלה **בית ישראל** | מנוחת הארבה בשבת
 נחלת יעקב | בשלש ימים האחרונים של מפת חשף לא יכלו ישראל להכניס
 לבתי המצרים **ויאמר שאול** | צווי הקב"ה לערב רב שישאלו כלים ממצרים בתורת בקשה
 מנחת יוסף | רמיזת משה לפרעה שעתיד לבוא עליו **נפש דוד** | נתקדשה ארץ גשן בקדשת בית המקדש
 ויאמר בעז | ה' צרף למצרים את המחשבה למעשה **בן גרני** | יראת העם לשאל כלים ממצרים
 רבי ינון חורי זצ"ל | מצוה על האב להאכיל את בנו מצות **שני לוחות הברית** | יציאת מצרים מועילה לדבקות וקרבת אלקים בכל יום
 ויום **דרף ה'** | הארת יציאת מצרים בכל יום על ידי זכירתה **תורת משה** | סגלת זכירת יציאת מצרים להעלות משערי טמאה
 יסוד ושרש העבודה | קבלת על מלכות שמים על ידי זכירת יציאת מצרים
 מעשי צדיקים **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה

דברי אמונה | בשבת פרשת בא מתעורר ענין יציאת מצרים והוא בחינת יום
 טוב א' של פסח **פרי הארץ** | אין אף עשב יבש ונגער ואבו נזרקה אלא בהשגחה פרטית
 ומכוננת **בית אהרן** | עקר יציאת מצרים הידיעה שכל מקרי העולם בהשגחה פרטית א
דברי שלום | מעשה נורא מהרה"ק מסטרליסק זיע"א **שפע חיים** | דברים חוצבים אודות יסודות האמונה בהשגחה פרטית והצורך
 לעורר על כך בדורנו **נעם אלימלך** | אם מתנהג כראוי בימי הבחירות אינו מתביש בזקנותו
 עבודת ישראל | 'בני בכורי ישראל' - ראשית מחשבת בריאת העולם היתה
 עבור עבודתם של ישראל **מאמר מרדכי** | ענוה נקנית ע"י פרישה מן התאוות
 רביי הזקב | אפלו הפרנסה הבאה לאדם באופן גילי ותדיר עליו להאמין ולדעת
 שבאה מנפלאות תמים דעים **מאמרי אדמו"ר הזקן** | ענין הערב רב - קרויבס הוביל לרחוקים
 פתוחי חותם | הנס נעשה בזכות הצדיקים שיעסקו בתורה פחות הלילה
 בית אהרן | 'היה לך לאות' - התקשרות הלב והמח לגמרי לבורא ותברך
 קדשת לוי | אמונה שהקדוש ברוף הוא קדמון וברא הכל ואמונה בקרבת עם
 ישראל אליו **אור התורה** | פאשר האדם מכניס עצמו כליל תחת רשות הבורא אין אף בריה
 יכולה להזיקו **ישמח משה** | ההשגחה בעת הגלות נפלאות יותר מההשגחה בעת הגאולה
 ארח לצדיק | יום שאין עובדים בו את השם ותברך אינו יום **אהבת שלום** | מלבושי שבת - צמצום הארת השבת כדי שנוכל לקבלה
 אמרי קדש | בגדי שבת משלימים צורת האדם **אור למאיר** | כל אדם הפשוט ביותר מתעלה ביום השבת מאד ולכן יראה לא
 לפל מקף **בית ישראל** | על ידי הקבלה והסנית האון בשבת יוכל לשכח הכלי עולם הזה

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת בא

מעלת הפרשה

דברי אמונה

רבי אברהם יצחק מתולדות אהרן זיע"א
בשבת פרשת בא מתעורר ענין יציאת
מצרים והוא בחינת יום טוב א' של
פסח

ידוע מספרים הקדושים שהקריאה מעורר
את הזמן, ועל פן בשבת זו שקורין
פרשת יציאת מצרים נתעורר ענין יציאת
מצרים שהקדוש ברוך הוא מוציא נפשות
ישראל מידי הקלפות ומקרבם אליו ותברך,
ואז יכולים להשיג האמונה בבחירות
ולהרגיש באמת כי אין עוד מלבדו, ולומר
דבורים לפני הקדוש ברוך הוא מעמק הלב
ובהשתפכות הנפש. וזה נתעורר ב' פעמים
בשנה, א' בליל הסדר, ב' בשבת פרשת
בא כי הקריאה מעורר את הזמן.

אמירת ההלל חסר

ופעם אחת בשבת קדש פרשת בא אחר
התפלה אמר כבוד קדשת מורי
חמי וצ"ל שהרגיש שחסר לו את הלל,
כי בשבת פרשת בא הוא בחינת יום א'
דפסח, שאז נתעורר ענין יציאת מצרים.
ושמעתי מספרים על הרב הקדוש מסטרליסק
זי"ע שאכן קרא את ההלל בשבת זו:

השגחה פרטית

פרי הארץ

רבי מנחם מנדל מויטבסק זיע"א
אין אף עשב יבש ונגקר ואבו נזרקת
אלא בהשגחה פרטית ומכוננת

פרעה היה מכחיש בענין השגחה פרטית
שהוא שם הו"ו ברוך הוא המהנה
ומחיה את הכל. אם אמנם היה מודה
באלהות בענין שאין העולם מחדש על פי
מקרה כי אם על ידי כוננת המכונן, אבל
נמשך אחר אמונת שארי האפקורסין כי
עוב ה' את הארץ אחרי עשותה תחת
המזלות כוכבי השמים וכסליהם, ועל ידם
הם כל הנהגות העולם, ולכן כל אמות
העולם היו עובדי כוכבים ומזלות פדוע
מענינם ואין כוננתו להאריך בבאורם.

וזהו שאמר משה (שמות ה כב) 'ומאז באתי
לדבר בשמך' – שהוא בהשגחה
פרטית שהוא שם הו"ו – הרע לעם
הזה, פדוע מענין התחזקות הקלפה לעמד
על נצחונה בכפירת ההשגחה פרטית
ויעבידו את בני ישראל בפרך בכדי

להתחזק בענינם יותר. ובאמת לא ידעו כי
גם זה מתת אלהים הוא, שהרי קשי
השעבוד היה משלים כמאמר חז"ל וכו'.
והנה באמת רחוק מרשעים ויפגו לבם
להאמין השגחה פרטית כזו שאין
אדם נוקח אצבעו (תולין ד) ואין שום עשב
יבש ונגקר ואין שום אבן נזרק כי אם
בזמן ומקום הראוי לו, כמאמר (קהלת יא ג)
'אל מקום (אשר) שיפול העץ שם יהוא',
ואין שום תנועה גדולה וקטנה מן הצמצום
הראשון עד שכל המדרגות שבארץ ותחת
לארץ הכל מאתו ותברך פפי חכמתו בשמו
ולכבודו לגלות אלהותו וחקמתו ומדתו
יתברך (פרשת בא):

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

עקר יציאת מצרים הידיעה שכל מקרי
העולם בהשגחה פרטית

וזהו עקר יציאת מצרים, לידע שכל
המקרים הוא הכל בהשגחה פרטית
מהבורא ותברך שמו, וזה נתפרסם על ידי
יציאת מצרים. וזהו וירא אלקים את בני
ישראל וידע אלקים (שמות ב כה), כי שם
אלקים מורה על הנהגת הטבע, וידע
אלקים, הכניס בזה הדעת לידע שהכל
בהשגחה:

דברי שלום

רבי שלום מסטרליסק זיע"א

מעשה נורא מהרה"ק מסטרליסק זיע"א

דבר מגדל חיוב אמונת השגחה פרטיית
שצריכין להאמין באמת ובתוכיות
הלב שאין שום דבר שבעולם נעשה מעצמו
בלי השגחת השם ותברך הפרטיות שמשגיח
אפלו על דבר קטן שבקטנים.

ואף על פי שאנחנו קצרה דעתנו מלהשיג
למה ליה להקדוש ברוך הוא להשגיח
על דבר קטן כזה, מפל מקום זהו מפני
קצר שכל אנושי להשיג זאת וכו'.

ואספר לכם עובדא שהיה אצל הרב
הקדוש רבי אורי מסטרליסק
זצלה"ה זי"ע, שבזמנו שבק לן חיים אהד
מצדיקי הדור וכאו שנים מחסידיו לפני
הרב הקדוש הנ"ל ואמרו לו שרוצים
להסתופף בצל קדשו ורוצים שרבונו יקח
אותם ויקשר אותם אל שרש נשמתו פדי
להאיר להם את הדרך ילכו בה.

שאל אותם הרב הקדוש וכי אתם מאמינים
שהשם ותברך משגיח על עולמו
ובכל אשר בו בהשגחה פרטיות, השיבו,
בדאי שאנחנו מאמינים בהשגחה פרטית.

קרא רבנו אותם אל החלון והראה להם
שעגלה מלאה לה עמיר קש ותכן
עוברת לפני החלון, ושאל אותם אם המה
מאמינים באמונה שלמה שכל חתיכת קש
ותכן שמוסדרים על עגלה זה למעלה מזה,
הכל נגזר מהקדוש ברוך הוא עוד מששת
ימי בראשית שחתיכת קש זה יהיה למעלה
וזה למטה, וכן כל חתיכות קש איפה
שיהיו מנחים זה כאן וזה כאן.

ועוד נגזר מהקדוש ברוך הוא בששת
ימי בראשית שבאמצע נסיעת

העגלה על אם הדרך נופלים חתיכות קטנות
מן הקש זה בכה וזה בכה, הכל הוא על
תכלית נרצה מהקדוש ברוך הוא שחתיכה
זאת תהיה כאן וזקא באותו מקום שנפל
ולא תלך אפלו מקום קטן כלל, ואם
בוא יבוא הרוח ויפזר הקש מפאן לכאן
גם זה הוא הכל בהשגחה פרטיות.

המה החסידים הנ"ל ראו פן תמהו
והתבוננו בעצמם באמתת לבכם
בתוכיות פנימיות נקרת האמת, ענו ואמרו,
רבנו, אין אנו במדרגה זאת להאמין כל
כך, כי מה אכפת ליה להקדוש ברוך הוא
אם חתיכה קטנטנה של קש מנחת כאן
או כאן.

כשמע רבנו דבריהם צעק עליהם,
אפיקורסים! צאו מביתי מהר,
כי לא יכולני לראות פניכם כי היא כפירה
ממש במציאת הבורא ברוך הוא הממלא
כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה, וגרש
אותם מחדרו.

המה יצאו בצער גדול מאד וכוו בכיה
עצומה, זה פנה לזוית זו וזה פנה
לזוית זו ומתמרמרים מאד מאין הפוגות,
והתפללו להקדוש ברוך הוא מתוך לבב
נשבר ונדכה שהשם ותברך יאיר עיניהם
ויסיר מהם לב טפש ונשחץ.

אחד מן החסידים בעמדו כך בכיה
והתבוננות בגדלות הבורא ברוך
הוא נפל ברעיונותיו תקירה עצומה וזהו:
בשלקא בן אדם שהוא בעל גבול ובעל
תכלית יש אצלו חלוק בין דבר גדול לדבר
קטן, למשל דבר גדול כגון חתיכת זהב
הוא חשוב אצלו ומשגיח עליו היטב שלא

אחד הוא מדבר כמו אפיקורוס שתולה הכל בטבע, ומצד שני מתנהג בחסידות יתרה. הוא בעצמו לא מבין על מהותו. ה' הטוב יכפר בעדי, כי אני לא רוצה להתרעם חס ושלום על ישראל קדושים, שתקף הגלות גרם להם זאת, ואין מי שיורה להם דעה.

אדם מאמין בה' שיש לו חולה בתוך ביתו, ממחר לעשות פדיון נפש, מוציא ספר תהלים ושופך שיח לפני שומע תפלה. לפנים בישראל, אפלו אנשים ונשים מן השורה, הרבו בבכיה לפני השם יתברך על כל דבר שארע להם. היו מרבים בסגלות שונות, כגון שמדרו בכתלים את הבית-החיים, מתוך אמונתם הפשוטה בהשם יתברך הרופא כל בשר. אכן, בזכות האמונה והתפלה זכו לישועה שלמה, כמו שכתוב 'ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילים' (תהלים קו ט).

זו היתה אמונת אבותינו מאז מקדם, כשהיו במצרים, כמו שכתוב 'ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה' (שמות ב כג), וכן כתוב 'ויצעקו בני ישראל' (שם יד ט).

המכשלה גדולה בענין האמונה, בכל מיני אפנים. רבים וטובים נכשלים בדבורי אפיקורסות שלא בידיעתם, ואינם מאמינים באמת שכל הנעשה בעולם בא מהשם יתברך.

כן אמרו חז"ל (חולין ז: זוהר ח"ג רעד), אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה. גם למסקנת הגמרא שם, והוא דקאזיל לדבר מצוה, הפונה על דברי הגמרא שמרצה כדם עולה, אבל לא על גוף הענין.

כשאדם פוצע את אצבעו וכואב לו קצת, אפלו כשנדמה במקרה, כגון שארע בשעת בציעת הפת, עליו לדעת בברור שפעת הכריזו על זה למעלה וזה היה רצון השם יתברך. מי שלא מאמין בזה, הוא אפיקורוס וכופר בעקר שאינו מאמין בעקר הראשון מ"ג עקרי אמונה.

צריך לדעת ולשנן, שאין מארע שקורה מעצמו, כי אי אפשר לבירה בלא מנהיג, אלא הכל מתנהל על ידי השם יתברך. ענין זה עורר את אברהם אבינו להאמין בה', כשאמר (בר' לט, א), תאמר שהבירה זו בלא מנהיג.

זהו עקר ויסוד היסודות שצריך להשריש בלב בני ישראל בדורנו, ולשים על זה את הדגש העקרי בחינוך הבנים והבנות. לא על ידיעת לשונות העמים ושאר מקצועות שאין בהם חפץ, אלא להכניס בלבם אמונה בה', אמונה תמה שהיתה

דבר זה צריך לחזר ולשנן פעמים רבות, בלי להסיח דעת.

לא מדבר בדברים שהם למעלה מהשגתנו, אלא כל אחד יפרש לעצמו ובלשונו את הראשון שבעקרי האמונה, 'אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים'.

אם אחד רואה זכוב פורח לפניו, ידע באמת שהשם יתברך צוה שדוקא הזכוב הזה יעבר דוקא כאן. צריך לחזר על זה שוב ושוב, לדעת שכל דבר שקורה בעולם, נעשה על ידי השם יתברך, ושום דבר לא קורה מאליו בדרך הטבע.

זהו טמאת האפיקורסות הגדולה ביותר, שתולים כל דבר בטבע. בזמננו אין עובדי אלילים כמו בזמן הבית, זכרם של הבעל והפעור אבדו מן הארץ, והאפיקורסות היום הוא מה שתולים כל דבר בטבעו של עולם. מדמים שבדרך הטבע החזק מנצח, החולה מת והבריא חי. כך מסבירים את כל מארעות העולם על פי הטבע.

אמונתם הפשוטה והתמימה של הדורות הקודמים

בדורנו אבדה האמונה מבני אדם, ותולים הכל במקרה הטבע. זכורנו מימי ילדותי ברודניק, שהיתה עירה קטנה ולמדנו בבית המדרש, והרבה פעמים ארע שנשים עם ילדיהם נכנסו לבית המדרש במרוצה, פתחו את ארון הקדש וצעקו בקול גדול, שהתורה הקדושה תתחנן בבקשה עבור פלוני בן פלוני ועבור פלונית שמקשה לילד, והילדים ככו יחד עמן. כך באו על כל דבר, קטן כגדול.

בזמננו לא שומעים דבר כזה, כי תולים הכל בטבעו של עולם. כשאדם מצטנן, תולים הדבר שפגעה טבל במקוה קרה. אם הוא חושש במעיו, סוכרים שאכל אכל מקלקל. כשאחד מתעלה מתקשרים מיד לאנשי העצלה שיעבירו אותו לבית החולים, וכשמת קוראים לחברא קדישא שיקברוהו. כן על זה הדרך, יודעים את כל הנעשה, ועולם כמנהגו וטבעו נזהג.

העקר חסר, והיא האמונה הפשוטה, לדעת שכל מה שקורה נעשה על ידי השם יתברך, הבורא ומנהיג לכל הברואים. כשמדמים שהכל הולך בדרך הטבע, שוכחים את עקרי האמונה, בבחינת הכתוב 'ויטש אל-ה עשהו' (רבים לב טו), נופלים מדחי אל דחי, עד לאפיקורסות ולמינות ממש.

אדם כזה מפלג ומשפע בתוך עצמו לכמה דעות רחמנא לצלן, מצד

יאבד ממנו, ועל חתיכת כסף גם כן משגיח אלא שההשגחה פחותה משל זהב, ועל חתיכת נחשת גם כן משגיח אלא שפחותה משל כסף, וכן הלאה, עד שעל חתיכת קש קטנה אינו משגיח מפני קטנות שוניה, וכל זה שיה אצל בן אדם שיש אצלו הפרש וחלוק בין דבר גדול לדבר קטן.

אבל הבורא ברוך הוא דכולא עלמא כלא חשוב קמיה אם כן כיון שאני מאמין שאפלו כל העולם כולו כלא חשוב קמא קודשא בריך הוא ועם כל זה הוא יתברך משגיח על העולם אם כן מה חלוק יש בין כל העולם, תכל ויושבי בה, לבין חתיכת קש קטנה.

דכיון שהקדוש ברוך הוא בלתי בעל תכלית, אם כן אין הפרש בין דבר גדול לקטן, דלפי גדלת בוראנו יתברך שמו שאין ערך אליו גם כל העולם כולו לקטן יחשב ועם כל זה משגיח עליו אם כן משגיח גם על כל פרט שבפרטים, ואם כן מי שאינו מאמין שהקדוש ברוך הוא משגיח על חתיכת קש הנ"ל אם כן הוא מפריד אלוף ונותן חס ושלום קצקה לגדלתו יתברך, רחמנא לצלן, ואם כן באמת אפיקורס יחשב כמו שאמר רבנו הקדוש.

ובכן התחזק החסיד הזה באמונתו זו והתעמק בה מאד שמעמה אמן באמונה שלמה בהשגחה פרטית שאפלו על חתיכת קש קטנה השם יתברך משגיח, וכאשר זכה להתבוננות זו רץ בשמחה לחברו לומר לו שזכה לכה, ופתאום רואה שגם חברו רץ אליו, ונפגשו באמצע הדרך, וכשהתחיל לספר לחברו שזכה להתבוננות הנ"ל ספר חברו שגם הוא האירו עיניו בהתבוננות הנ"ל וזכה להגיע לאמונה זו, ושמחו שניהם שמחה עצומה.

ופתאום בא הרבי ונתן להם שלום בהארת פנים באהבה עזה וקרוב מאד וקשרם על לוח לבו הטהור. אחר כך הבינו החסידים שרבנו התפלל להקדוש ברוך הוא שיזכו להגיע לאמונה זו השלמה והצרופה וההכרחית לכל בר ישראל, כי אם לא תפלת רבנו, היתכן שברגע אחד ממש האירו לבותיהם של שניהם יחד.

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנו זיע"א דברים חוצבים אודות יסודות האמונה בהשגחה פרטית והצורך לעורר על כך בדורנו

ידוע שאחד מעקרי האמונה, לא לומר על שום דבר בעולם שנעשה במקרה.

לְכַל אִשָּׁה פְּשׁוּטָה בְּדוֹר שְׁלִפְנֵינוּ. עַל זֶה יָדוּוּ כָּל הַדּוֹמִים, שֶׁלֹּא לומדים דָּבָר זֶה עִם בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּנְרָאָה מִשׁוּם שְׂקָדָם לְכַן צָרִיף לְהַשְׁרִישׁ אֶת הָאָמוּנָה פְּשׁוּטָה בְּלִב הַמַּחְנִיכִים עֲצָמָם.

איזה אדם יכול להעיד על עצמו באמת, שיש לו אמונה שלמה בהשם יתברך, באופן שיוכל לפתח לבו לפני השם יתברך, לומר 'חקרני אל ודע לכבי בתנני ודע שרעפי' (תהלים קלט כג).

אמונת ההשגחה פרטית על פי דרך הבעל שם טוב ותלמידיו

אין גבול ושעור לענין השגחה פרטית, שהיא האמונה הפשוטה והאמתית, בפרט לפי דברי תלמידי הבעל שם טוב הקדושים שאמרו, שהשגחה הפרטית היא לא רק על

בני אדם וחיות, אלא גם על דומם וצומח. כל רוח נושבת, כל טפת גשם שיורד וכל עשב הצומח מן הארץ, היא בהשגחה פרטית ממרומים. כבר אמרו חז"ל (ב"ר י"ו) אין לה כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל. על כל עשב שצומח בארץ יש מלאכים ממנים בשמים ממעל, שמשגיחים עליו שיגדל ויצמח כראוי.

אמונה בהשגחה פרטית היא אמונה פשוטה, שכל הכופר בה, כופר בדברי חז"ל. צא וראה מה עלתה בנדם של אלו שלמדו ספרי חקירה, בלי שתהיה להם אמונה פשוטה, וזהו כאמור הדבר שצריך ללמד את בני הדור הזה וכו'.

האומר שבזמננו אין נסים כופר בעקר

להוציא מדעת הטועים לומר, שבזמננו אין נסים. מי שעשה נסים לאבותינו מבריאת העולם בכל הדורות, חי וקיים גם בדורנו, וגם היום עושה לנו נסים ונפלאות, ויכולים לראות זאת, כמו שאומרים בתפלה ועל נסיון שבכל יום עמנו ועל נפלאותיו וטובותיו שבכל עת ערב ובקר וצהרים'.

מי שאומר שבזמננו אין נסים, כופר בעקר. מי שמתבונן היטב, רואה גם היום נסים כמו שהיו בימי אברהם אבינו, כי הלא אי אפשר לבירה בלא מנהיג, ושום דבר לא נעשה מעצמו. גם היום רואים אותות ומופתים שהשם יתברך עושה בכל עת ורגע, לאדם ולבני ביתו, לכל הנלוים אליו. ועם כל יושבי תבל.

פרשת בא

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוניניץ זיע"א

'בני בכורי ישראל' - ראשית מחשבת בריאת העולם היתה עבור עבודתם של ישראל

עקר תכלית בריאת העולם היה בשביל בני ישראל שיעשו רצון הבורא ברוך הוא ומקבל מהם נחת רוח, לא כמו הפילוסופים שאמרו שאין זה כבוד הבורא שהוא אין סוף ויבל תענוג מגושי עפר וילך צריך לעבד לכוכבים ומזלות. ובאמת בני ישראל עם קרוב מאמינים שהם מעלים ריח ניחוח לפני הבורא ברוך הוא על ידי עבודתם.

וזהו החדש הזה לכם, שעקר התחדשות המלוכה לא היה רק לכם בשבילכם, כדי שתעשו רצון הבורא ויקבל מכם נחת רוח, וכמאמר 'בני בכורי ישראל' (שמות ד כב), רצה לומר שראשית המחשבה לא היה רק בשביל בני ישראל, שהמחשבה נקראת בכור, שקדם שיעשה המעשה יחשב במחשבתו:

איש לפי אכלו תכסו על השנה (יב ד)

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א

ענוה נקיית ע"י פרישה מן התאוות

שה נוטריקון שפלות ה'רוח, ובא הכתוב ללמד מוסר, שאיש לפי אכלו - כפי מדת עבודת האדם בעניני האכילה, תכסו על הש"ה - הוא יכול לזכות למעלת הענוה ופלות הרוח המשבחת, שהיא מדה טובה מכל המדות טובות, לפי שאין הענוה מתקיימת אלא במי שמפשיט עצמו מעניני הגשמיות וממעט בהנאות הגוף:

ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך וגו' (י ט)

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

אם מתנהג כראוי בימי הבחורות אינו מתבייש בזקנותו

נראה לפרש, דאיתא בגמרא (סוכה גג) בשמחת בית השואבה היו אומרים אשרי גלותנו שלא בישה את זקנתנו, דהיינו שהיו מתנהגים מיד בנערותם פשוטה ולא היו מתבישים בזקנותם ממעשה נערותם שהיו גם כן בקדושה, אבל מי שאינו מתנהג בקדושה בנערותו, אזי לעת זקנותו הוא מתבייש ממעשיו הקודמים, וצריך לסור מדרך, על כן טוב שיתקדש עצמו מיד.

וזהו שאמר הכתוב (משלי כו) 'תנף לנער על פי דרכו גם פי זקין לא יסור ממנו', כלומר, שלא יצטרף לסור מדרך הקודם ויוכל לילף בעקבות נעוריו כמו שהיה מתנהג עד עתה, ובקל יכול לעבד השם יתברך ברוך הוא.

וזהו בנערינו ובזקנינו נלך, רצה לומר שנתנהג ונלך בקדושה הן בנעורינו והן בזקננו, כפינו ובזקנותנו נלך היינו שנצריך אותם בקדושה. בצאננו ובבקרנו נלך רמז גם בעבודת הגשמיות כמו משא ומתן ואכילה ושתייה וכדומה, נלך בכל זה להשם יתברך. פי חג ה' לנו, רוצה לומר כי התלהבות אש בוער בנו לעבודתו יתברך שמו ויתעלה זכרו, וק"ל (פרשת בא):

החדש הזה לכם (יב ב)

וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם (יב יא)

רביד הזהב

רבי ישראל דב מיאשניצ'א זיע"א

אפלו הפרנסה הבאה לאדם באופן רגיל ותדיר עליו להאמין ולדעת שבאה מנפלאות תמים דעים

בפסוק וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם. נראה לבאר לפי דעתי השפל, דמאכילת קרבן פסח בא איש הישראלי לידי אמונה ובטחון, על כן אמר מתניכ"ם חגורים, כי חזוק מתנים רומז לגדל חזק האמונה, על דרך ויהי צדק אזור מתני"ו ואמונה אזור חלציו (ישעיה יא ה).

נעליכם ברגליכם רמז אפלו הפרנסה שיש לו ברגילות עם כל זה צריך לידע שבא לו מנפלאות תמים דעים, על כן אמר נעליכם, שנוטריקון ע"ושה נפלאות ל"בדו אותיות נע"ל, ברגליכם, כלומר תהיה גם ברגילות שלכם, כי גם מה שמדמה לרגילות וטבע אין זה אלא מהשם שהוא עושה נפלאות לבדו.

ומקלכם בידכם, על דרך דאיתא בזהר הקדוש פרשת בשלח (ח"ב סב): רבי יסא פד הוי מתקן פתורא אמר לא אוכל עד פי שאיל מבי מלפא, על כן אמר ומק"לכם בידכם, ורצונו לומר אפלו מה שהוא בידכם, כלומר ששכר מוכן בידך, עם כל זה תדע שבא לה מהשם, וצריך אתה לקוות ולנחל תמיד לה' שיזמין לו די מחסרו גם במה שמוכן ומזמן בידו כו'.

• לשונות של אור •

ומטמא פיו, לא יעסק בה. ומצינו התורה נקראת בלשון אכילה, כמו 'לכו לחמו בלחמי' (משלי ט ה), וכמו 'לכו שברו ואכלו' (ישעיה נה א), לפי שאינו מן הראוי שפה טמא ישתמש בדבר קדוש, דכשם שהיא קדושה לא ישתמש בה כי אם פה קדוש (פרשת בא):

וזהו לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיה וגו' (יג ט)

בית אהרן

רבי אהרן מסקלין זיע"א

'וזהו לך לאות' - התקשרות הלב והמוח לגמרי לבוורא יתברך

ולכאורה קשה למה פתוב כאן אות וכאן זכרון, ומה זה שפתוב 'למען תהיה תורת ה' בפיה' ומשמע פשטמים מצות תפלין יהיה כל התורה בפיו, הלא יש בתורה תרי"ג מצות.

אכן נוכל לומר, אות הוא לשון התקשרות, וזהו **וזהו לך לאות על ידך**, היינו לקשר היד בקשר אמיץ ותוק שלא יעשה שום דבר בלא רצון ה', רק לעשות רצונו יתברך. וזה ידוע שהיד הוא נגד הלב, ובלב כל התאוות, לכן צריך לכונן בהנחת תפלין על היד לקשר הכל להבורא.

ולזכרון בין עיניך, כי הזכרון הוא במח, היינו במחשבה, וצריך לזכר במח לקשר בחינת היד והלב להבורא ברוף הוא. עוד **בין עיניך**, שלא להסתכל בשום מקום שבפתי רצונו יתברך, רק להסתכל במצות ה' ויראיו (פרשת בא):

• לשונות של אור •

אמונה

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

אמונה שהקדוש ברוף הוא קדמון וברא הכל ואמונה בקרבת עם ישראל אליו

כאמונה הם שני בחינות, אחת, שצריך האדם להאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך ברוד הוא קדמון לכל, וכל העולמות הם מחדשים ונבראים ממנו, ועוד צריך האדם להאמין, שאנחנו עמו ישראל הם קרובים אליו לפעל כל מה שירצה איש ישראל מאת הבורא ברוד הוא בתפלתו (פרשת

בא):

ברוף הוא משתעשע עם הצדיקים בגן עדן, והקם באותו זמן לעסק בתורה, הוא משתתף עם הצדיקים שבגן עדן, כמו שנאמר (ש"ה ש ח יג) 'היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך'. **ואפשר**, דהגס הגדול שעשה הקדוש ברוף הוא במצרים בחצות הלילה, ראה הצדיקים שעתידים להיות קמים בחצות הלילה לעסק בתורה, ונצטרפה אותה זכות עם הזכיות שהיו ביד ישראל, ועשה להם הגס הגדול הזה.

הפה שעוסק בתורה צריך להיות טהור מדבורים רעים

והנה העוסק בתורה צריך שישמר פיו מלדבר דברים רעים, ואפלו דברים בטלים, כי אינו מן הראוי שפה שישתמש בו קדש, ישתמש בו טמאה, ועל זה הדבר הזהיר בזהר הקדוש (ח"ב רס"ג) ודברי המוסר. **וזהו** שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לד יג) 'מי האיש התפז חיים אהב ימים לראות טוב', כי הנה [התורה] נקראת 'חיים' ונקראת 'טוב'.

וזהו 'מי האיש התפז חיים' היא התורה, 'אהב ימים לראות טוב', הוא שקם בלילה לעסק בתורה הנקראת 'טוב'. מי שחפץ להשגת התורה הוא נצר לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה' (שם פסוק יד), כי אם יהיה הפה מלא מרמה, אותה התורה בטלה ומבטלת, כי לסטרא אחרא הולכת. **וזהו** שאמר במזמור אחר (שם נ טו-יז) 'ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיה, ואתה שגאת מוסר ותשאלך דברי אחרים', מה פתיב אחרי זה (שם פסוקים יט-כ), 'פיה שלחת ברעה ולשונך תצמיד מרמה, תשב באחיד תדבר' וגו'. והפונה מאחר שפיה טמאת בדברי רעה ומרמה וכיוצא, מה לך לספר חקי בו מאחר שטמאת אותו, כלי שהוא טמא פסול להקרב.

העוסק בתורה אחר חצות הלילה בפה טהור תורתו מתקבלת

וזהו פונת הפסוק, ליל שמרים הוא לה', דהינו, חצי הלילה האחרון שמור תמיד לפני הקדוש ברוף הוא, ולפיכך עשה בו נסים לישראל במצרים. ודע לך כי הוא הלילה הזה לה', תמיד צריך שיהיה שמרים לכל בני ישראל, להיות קמים באותו זמן לעסק בתורה בכל חצות לילה תמיד לדורות עולם. באמת צריך שאותו העוסק בתורה וקם בלילה, להיות פיו שמור מכל דפי, אז תהיה תורתו מקבלת ומרצה לפני המקום. **וזהו** שאמר אחרי זה זאת חסת הפסח, קרי בה 'הפה סח', דהינו, הפה שיהיה סח בתורה הנקראת 'זאת' ו'חסת'. כל בן נצר לא יאכל בו, דהינו, העושה מעשה נכרים

'מקלכם' ר"ת מ'עולם ק'וינו ל'ך

וזהו הנוטריקון שמרמו באותיות ומק"לקם שהוא ראשי תבות מ"עולם ק'וינו ל'ך, שצריך תמיד לקוות ולחכה לו. השם יתברך יחזיק לבנו באמונתו יתברך שמו:

וגם ערב רב עליה אתם (יב לח)

מאמרי אדמו"ר הזקן

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

ענין הערב רב - קרובם הוביל לרחוקם

להבין ענין ערב רב שהיה להם התלהבות גדול לצאת מארצם ולהדבק בשכינה, מדוע כשלא ראו גלוי שכינה עליהם במתן תורה נהפכו לגמרי, אם בן לא היה אמתי בתחלה כו'.

הענין, שיש דברים שמצד הגבורות קשות הקרוב אליהם מפסיד אותם ומרחיקם, והרחוק והדחיה להם טוב להם, שעל ידי הדחיה יוכלו להתקרב. שמצד מעוט דעת התינוק, הקרוב שיקרבוהו אביו מאד יגרם לו רחוק אמתי - שיעז פני אביו שמצד מעוט הדעת יגבה לבו כו', ובדחיה ורחוק שירחיקוהו לפקדים משפילהו ואז יעורר אהבתו וקרבתו אליו. וכענין מאמר רז"ל (סוטה מז). יצר תינוק ואשה שמאל דוחה מצד קטנות דעתם הרחוק קרוב להם כו'. אבל במי שדעתו עמקה ורחבה לא יתנשא מפני הקרוב כו' ומפני הדחוי יתרחק כו'.

וזהו ענין ערב רב, בחינת גסות, שברחוק ודחיה היה קרבתם אמיתית לעולם, אבל מחמת הקרוב שקרוב משה הוא שנהפכו אחר כך, שהקרוב מרחיקם, וד"ל. **וזהו** שלעתידי יאמרו ליצחק פי אפה אבינו ולא אברהם (שבת פט:), כי הדחוי לא יכר הסוד שבו קצת בזמן התעורבות טוב ורע, אבל לעתיד לבוא שיבררו הרשעים יכירו שמן הדחוי בא להם הקרוב ויאמרו ליצחק - שמאל דוחה - כי אפה אבינו, וד"ל (מאמרי אדמו"ר הזקן על פרשיות התורה והמועדים ח"א ע' רמז):

ליל שמרים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה' שמרים לכל בני ישראל לדורתם. ויאמר וגו' זאת חסת הפסח כל בן נצר לא יאכל בו (יב מב-מג)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הנס נעשה בזכות הצדיקים שיעסקו בתורה בחצות הלילה

אפשר לרמז כמו שידוע בזהר הקדוש (ח"א צב) דבחצות הלילה האחרון הקדוש

בטחון

אור התורה

רבי שלום תאומים זיע"א

כאשר האדם מכניס עצמו כליל תחת רשות הבורא אין אף ברירה יכולה להזיקו

שמעתי מפי צדיק וקדוש עליון שצוה לאתד ממקרביו, כאשר יתמי לו ח"ו איזה צער בשום דבר בעולם, יהיה ממה שיהיה, בקמון או בענינים אחרים רח"ל, צוה לו שיאמר בלשון לע"ז בזה הלשון: רבנו של עולם דוא האסט מיד באשאפיו, דוא גישט מיר חיות, איד האלט מיד נאר אין דיר אליין און ווייטער האט צו מיר קיינער ניט, ורבונו של עולם אתה בראתני, אתה מחיה אותי, אני סמוך רק עליך לבדה, ואין לזולתך דבר אלי, עכ"ל. ואמר שבודאי יועיל לו מכל צער ונגזק והוא ברוך (פרשת בא):

השגחה

ישמח משה

רבי משה טייטלבוים זיע"א

ההשגחה בעת הגלות נפאלת יותר מההשגחה בעת הגאולה

ידוע כי ההשגחה מתחלקת לשמים, השגחה נגלית בשדוד הטבע והשתנות הנמצאים, והשגחה נסתרת. ולא ראי זה כראי זה, כי גלוי הוא שנוי הטבע, וזו אינה שנוי הטבע. ולעמת זה היא אמונה יותר גדולה להאמין אף ששעת הישועה סגור ומסגר לפי הראות, מכל מקום ההשגחה מתפלשת בכל רגע בכל נקדה ונקדה (פרשת בא):

עבודת ה'

ארח לצדיק

רבי אליעזר ליפא מחמעלניק זיע"א

יום שאין עובדים בו את השם יתברך אינו יום

רבי אלעזר אומר ימי תיף הימים – ר"ל להאיר לנו על ידי יציאת מצרים כל ימינו להאיר נשמחנו לעבודתו יתברך על ידי יציאת מצרים פנ"ל, שיהיו קרואים ימים, שיום שאין בו עבודתו יתברך אינו יום (פרשת בא):

שבת

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקוסוב זיע"א

מלבושי שבת - צמצום הארת השבת

כדי שנוכל לקבלה

וזהו גם פן בחינת לבושי שבת ויום טוב – כי מחמת שבשבת ויום טוב מאיר הארה גדולה מאד על פן צריך האור להתלבש בבחינת לבושים (פרשת בא ד"ה ולא ראו):

אמרי קדש

רבי יצחק מאמשינוב זיע"א

בגדי שבת משלימים צורת האדם

וכ"ק אדמו"ר הנזק מווארקי וצוקלה"ה היה ישן שבת ויום טוב עם השטר"ימיל, ואמר ד'שבת' היא ר"ת ש'טר"ימיל ב'מקום ת'פלין, הינו דהפגרי שבת הם משלימים צורת האדם להיות בשלמות (פרשת בא):

אור למאיר

רבי מאיר מביקאווסק זיע"א

כל אדם הפשוט ביותר מתעלה ביום השבת מאד ולכן יראה לא לפל מכך

ידוע אשר אפלו אנשים פשוטים מקלי הדעת, ביום שבת קדש יש להם התעוררות לתשובה וכו', לכן כל ספרי מוסר מלאים מזה – שמוהירים מאד שיראה האדם להתחזק עצמו לכל יפל תכף ביום א' ממדרגת שבת, ובאם יתנהג ככה יוכל לעמד תמיד במדרגת שבת (פרשת בא):

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

על ידי השקלה והטית האזן בשבת יוכל לשכח הבלי עולם הזה גם בימות החל

בשבת יש אימת שבת על האדם ויכול לקבל על תורה ועל מלכות שמים, וע"י השקלה והטית האזן בשבת יכול האדם להמשיך גם בימי החל ולשכח השטותים, כדכתיב 'שכחי עמך ובית אביך' (פרשת בא תשכ"ב):

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

מי שיש לו הרגשה חש במוצאי שבת קדש נפילה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא

שמעתי מרבי הקדוש וצוק"ל שאמר בשם רב אחד – שבמוצאי שבת הישראל כמו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא וכו'. מי שיש לו הרגש במוצאי ש"ק רואה ומרגיש שנופל משמים מיומא דנשמתיך,

לארץ לעסק בעניני הגוף – וזהו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא (פרשת בא אות יב):

קדוש ה'

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

המלצת זכות על קדוש ה' של אנשים פשוטים

משל אחד שמעתי שאמרה אשה אחת מק"ק מעזבוז (מקבל שהפנה לצדקת אדל בת הפעל שם טוב זיע"א) בלשון רוסיא, יפה בחרנו לנו את אלקינו אבל גם השם יתברך יפה בחר בישראל, שהרי פייבוש איש קל ומקדש השי"ת (הכונה למעשה שהיה עם אחד בשם פייבוש שהיה משרת אצל פריץ ולא ידע כלום ממצות התורה, פעם התפאר הפריץ לפני חבריו אודות משרתו היהודי שמאד מסור ונאמן אליו, אמרו לו חבריו שיאמר למשרתו להמיר דתו ואז יראו אם הוא אכן נאמן אליו, צוה הפריץ על פייבוש שימיר דתו, אולם הוא לא רצה לשמע לו. הפריץ התביש מפני חבריו הפריצים צוה להכין מדורת אש ואמר לפייבוש שאם לא ישתמד ישרף אותו באש, מיד קפץ פייבוש לתוך האש כשהוא צועק שמע ישראל - שפע חיים מהגה"ק מקלויזנבורג זיע"א) (פרשת בא):

שמחה

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

גדל מעלת שמחה של מצוה

ושמחה של מצוה הוא דבר גדול, שנתקן כל האדם ככח שמחה זו (פרשת בא תרמ"ב):

תפלה

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א

תפלל בהתלהבות ויעשה המצוות בשלמות בלא פניות ובלא אחר

ואכלו את הבשר בלילה הנה צלי אש, דהנה הבשר' הוא רמז על הדינים פנונ'ע, בלילה' הוא הגלות המר, וזהו הפרוש ואכלו את הבשר בלילה הנה, שיבטלו את הדינים ויכלו אותם בגלות המר הנה על ידי צלי אש, צלי הוא לשון תפלה, והיגו על ידי תפלה בתמימות (אולי צ"ל: בחמימות):

• עמוד התפלה •

תפלין

ישראל קדושים

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א
קשר התפלין בערף - רמז לקשר
המחשבות לה' למעלה מהשגתו
וזהו ענין קדשת התפלין, שהוא התקשרות
כל כחות שבמח ובלב לעבודתו יתברך.
וזהו הקשר של תפלין שמן הערף, שהוא
התקשרות התפלין שבראש, היינו דבקות כל
מחשבות מחו להשם יתברך גם למעלה מהשגת
חכמתו ואפלו נוטל את נפשך (אות ח):

• עמוד התפלה •

תולדות אהרן

רבי אהרן מז'טומיר זיע"א
בהירות המחין בעת התפלה היא רק
אחר הכנה נאותה

העקר הוא הכנה - שיכין את עצמו
לתפלה, ויחשב קדם התפלה לפני
מי הוא רוצה לילף להתפלל, ולא יזנה מקום
הולכת התפלה וכו'. ולכך חסידים הראשונים
היו שוהים שעה אחת קדם התפלה (ברכות
פ"ה מ"א) - לעשות הכנה.

ולא כמו שיש בני אדם שחוטטין את התפלה
במרוצה ובמהירות גדול ואחר כך הולך
לאכל ולעסק בעולם הזה, זה הוא חס ושלום
לאו כלום הוא, ולזה בודאי לא היה לו
בהירות המחין ולא תהיה לו, שבהירות
המחין לא באים רק בהכנות גדולות.

העצה איה להגיע להכנה לתפלה וסלוק
המחשבות מעניני העולם הזה

ועל ידי מה בא אדם להכנה - פיין
שמדמה בעצמו שאין לו פנאי
להכנה ולהתפלל באריכות. עצה הועצה
על זה הוא כך, שזאת יודע אדם שלא
לעולם יחיה בזה העולם, רק שיבא זמן
שילך לעולם שכלו ארץ, ובאותו זמן בודאי
לא יאמר אין לי פנאי.

ולכך יחשב בלב אולי הוא היום שנגמר
מלאכתו בעולם הזה, כמו שאמרו
(אבות פ"ב מ"ט) שוב יום אחד וכו', ומה לי לחשב

לילף במרוצה למלאכת העולם הזה ולהתפלל
במרוצה בלי שום הכנה, שמא היום נגמר
המלאכה ובקרב אין זמן להתפלל באריכות.
וכשיחשב זאת בודאי יעשה הכנה קדם
התפלה לידע לפני מי הוא
הולך להתפלל, וכשחושב זאת אז בודאי
מתפלל בהרמת המחין ובאים לו בהירות
ומאירים למח שלו וכו' (פרשת קרח):

ההכנה לתפלה מזיקה יותר שעות
מהתפלה עצמה

האיה אפשר להתפלל במרוצה ובקבע
אחת, הלא צריך לכל דבר ודבר
הכנה - שהוא עבור ויניקה, ואחר כך
להתפלל - שהוא בחינת לדה, לכך צריך
שהות לכל דבור, ובפרט כשהולכין לפני
מלך צריך בודאי להתבונן מקדם מה
שידבר לפני המלך, ובאיזה אופן ידבר
אותם, ואיזה פלי יביא לפני המלך, והכנה
צריכה יותר שעות מגוף התפלה. אלא שאין
לנו שכל כל כך לעשות הכנה כנ"ל.

אנחנו סומכים על צדיקי הדור שעושים
הכנה דרבה לתפלתם

לכך אנו סומכים על הצדיקים שבדור
שעומדים בחצי הלילה ועושים
הכנות לתפלה, כגון אדמו"ר הרב הגאון
הקדוש זי"ע (רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א -
רבו של המספר), ואנו באים להכנות מזמנות
ופותחים את הסדור ומתחילין תוך להתפלל
בלי שום הכנה.

כמו שכתוב באברהם וישפם אברהם
בבקר' (בראשית כב א) - שעשה הכנה
גדולה למצוה, אבל הנערים לא היו יכולים
לעשות הכנה כזאת, לכך פתיב ויבא את
שני נעריו אתו' (שם) - כלומר על הכנותיו.

וזה היא עקר העצה לקשר את עצמו
בצדיק, רק שצריך אתערוותא דלתתא
מקדם שהיא יראה פתאה, ואחר כך
כשמקשר את עצמו בצדיק יכול לבוא
לידי מדרגה גדולה.

הרמז בפסוק 'בנעריו ובקניניו נלך'

וזהו שאמר פרעה למשה מי ומי ההלכים
(ח), הינו מי יכול לעשות הכנות גדולות
לעבודתו, ואמר לו משה בנעריו ובקניניו נלך
(פסוק ט), כלומר כשיתקשרו הנערים ובקניניו,

הינו הצדיקים, אז בודאי גלף לעבודת הבורא.
רק שצריך לזה אתערוותא דלתתא פנזר,
לכך אמר משה ואנחנו לא נדע מה נעבד
את ה' עד באנו שמה, הינו אנחנו באמת לא
יודעים במה נעבד אותו, עד באנו שמה -
הינו עד שיהיה לנו אתערוותא פנזר, ואז
על ידי התקשרות הזקנים שהם הצדיקים,
בודאי גלף בעבודת הבורא ונבוא למדרגות
גדולות (ימים נוראים ד"ה ענין חודש אלול):

שיחות קדש

רבי אהרן ראטה זיע"א

צריך מסירות נפש לא לדבר קדם
התפלה

כל אחד צריך לעשות את היום חציו לה'
וחציו לכס, והינו תכף משקם בבקר
צריכים להתרגל שלא לדבר שום דבור חל
עד אחר התפלה, ולקבע שעורי תורה, ואם
הפעל דבר בא עם איזה מחשבות של
עסקים, צריכים לדחותו לאחר התפלה וכו'.

מעשה באדם שמסר נפשו על כך

וספר שהיה איש אחד פשוט ורבי אנשיל
שמו, והיה לו גדר שלא לדבר קדם
התפלה, ופעם אחד היה לו מסירת נפש
עבור זה, שבא אחד לקנות אצלו יער, ולא
רצה לדבר קדם התפלה, והפסיד המכירה
ההוא, וכדאי הוא אלקינו ברוך הוא וברוך
שמו שנגמסר אליו נפשנו בעבור כבוד שמו.

עקר תקון הנפש לא לדבר קדם התפלה

ועקר תקון הנפש הוא שלא לדבר לפני
התפלה, מי שמדבר חס ושלום
דברים בטלים לפני התפלה, הוא כוזב את
תפלתו בידיים ממש.

אמנם אפלו אם כבר דבר לפני התפלה,
אל תינאש את עצמו, כי יש תרופה
לזה על ידי יגיעות רבות במסירת נפש בשעת
התפלה, שעל ידי זה נברא 'ענן האש'.

אבל יש הפרש גדול אם הכין את עצמו
לתפלה אם לאו, כי אם הכין עצמו,

אז באים עם הענן האש מלאכים ואופני
הקדש ומלוים אותו, ואז תפלתו ביתר
שאת וביתר עז, מה שאין פן אם לא הכין
עצמו, כי אז אינם באים ללוותו, וממילא
כל התפלה חלוש (ה' כסלו תשי"ז):

אוצרות גאוני הדורות

רבי אלתר אליקים טרנא שפירא זצ"ל

מנוחת הארבה בשבת

הנה אא"ז הרב בעל הטורים פתב: ב'
במסורה, דין, ואיך ייגח ביום

וישל הארבה על כל ארץ מצרים ויגח
בכל גבול מצרים (י' יד)

בית ישראל

השביעי, מלמד שגח הארבה בשבת, עין
שם המפרשים ו"ל הקשו דמאי שנא מפת
הארבה משאר המכות, דבכל המכות לא
מצינו שגחו ביום השביעי, ומשמע דהיו

מנחת יוסף

רבי יוסף אריגאס זצ"ל

רמיזת משה לפרעה שעתיד לבוא עליו

יש לדקדק מאי מלת 'אלה', דהנה ליה למימר 'וירדו כל עבדיך אלי' וכו'. ושמעתי אומרים משם הגאון ז"ל, במה שיש להקשות על משה רבנו ע"ה, שאמר רז"ל שהקב"ה צנה לו למשה שיאמר לו לפרעה שהוא בעצמו ועבדיו יצאו, ולא כן כשבא אל הצווי לא אמר אלא וירדו כל עבדיך דוקא, ולא הוא.

אלא משה רבנו ע"ה רצה לעשות חקמה שיצא דבורו של הקב"ה ורצה לחלק כבוד למלכות, והוא שדרך המלכים להיות להם עבדים מיחדים, שאינם יוצאים אלא כשיוצא המלך דוקא, אכל לבדם אינם יכולים לצאת, וכשרואים אותם בני אדם אזי יודעים בודאי שכבר בא המלך.

וזהו פונת משה רבנו ע"ה שאומר וירדו כל עבדיך אלה, רצה לומר אותם המיחדים לפניו, דכשהם רוצים לצאת, המלך יוצא עמם בודאי, ומשה רבנו ע"ה הטמין ברמזו יציאתו במלת 'עבדיך', אלא כדי לחלק כבוד למלכות, ולקיים נבואתו ודבורו ותברך.

ויקחו להם איש שה לבית אבת שה לבית (יב א)

נפש דוד

רבי דוד טבל ב"ר נתן נטע זצ"ל

נתקדשה ארץ גשו בקדשת בית המקדש

יש לדקדק דהאי 'שה לבית' פלו מיתר. ויש לומר כי הנה אסרה התורה שחוטאי חוץ, וקשה איך במצרים שהוא מלאה גלולים הקריבו שם פסח ראשון.

אך הטעם שנבחר מקום בית המקדש הוא, לפי ששם עקד אברהם את יצחק בנו ומסרו נפשם בשביל קדשת שמו ותברך, על כן נתקדש אותו המקום לבית המקדש. והנה במצרים שהיו עובדין לצאן, וכשצנה הקב"ה שישחטו צאן לפסח היו צריכים כל ישראל למסירת נפש, וכמו שכתוב (לעיל ח כב) 'הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלנו', ומכל מקום שחטו צאן לפסח, וכיון שמסרו כל ישראל נפשם, נתקדש המקום בקדשת בית המקדש.

וזהו ויקחו להם איש שה, בכנות מצנה זו ומסירת נפשם לבית אבת, כמו שמסרו האבות אברהם ויצחק נפשם בעקדה, על ידי זה יהיה שה לבית, יהיה חשוב כאלו הקריבו שה בבית המקדש, ואין בו חס ושלום משום שחוטאי חוץ.

מכפל של גיהנום.

ונם הישראל לא היו יכולין לכנס לבתי מצרים, רק שהיה אור במושבתם, ומשמע דבכתי מצרים אף הישראל לא היו יכולין לכנס, ולכך היה מקדם החשף הראשון, למען יראו הישראל גם בבתי מצרים.

דבר נא באוני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב ויתן ה' את חו העם בעיני מצרים

(יא ב-ג)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמניאש זצ"ל

צווי הקב"ה לערב רב שישאלו כלים ממצרים בתורת בקשה

וקשה, הנה למימר 'באוני ישראל', ולמה אמר 'העם', ונם כן את חו העם. ונם כן מה ענין גם 'האיש משה גדול מאד', גם לבסוף אמר 'ובני ישראל עשו כדבר משה'. גם ויתן ה' את חו העם בעיני מצרים.

אפשר לרמוז על פי מה שאמרו רז"ל (שמו"ד י"ג א) טעם חשף, כדי שיחפשו ישראל בבתי המצרים ויראו את כל פליהם, לכשיצאו ויהיו שואלים מהם תן לי כלי פלוני כדי שנגלה לרגל, אומרים להם לישראל אין אפתנו, אומרים להם ישראל והלא במקום פלוני הוא מנח, ובשביל זה אין מכחידים מהם שום דבר. **לפי** זה אין הקב"ה מצנה לישראל על זה הענין, כי כבר ידעו אותו סוד הענין, ואין צריך לצנות אלא לערב רב שאינם יודעים סוד הענין, ולא נתגלה להם שום ממון של מצרים.

וזהו שאמר הקב"ה למשה רבנו ע"ה, **דבר נא**, רצה לומר דבר לערב רב שיבקשו ממצרים בתורת בקשה, וזהו 'נא' לשון בקשה, כדי שיתרצו לתת להם, שמא יאמרו להם אין לנו פלום.

לא כן ישראל אינם יכולים לומר להם כף, שהרי ראו הכל, ואומרים המצרים אלמלא רצו לבגד בנו היו נוטלים הכל בלי ידיעתנו. לא כן ערב רב שלא ראו, יפתרו שמא יבגדו בהם, לכך צריכים ללשון בקשה, וזהו באוני העם שהם ערב רב. ולכך ויתן ה' את חו העם שהם ערב רב כמו שאמרו רז"ל (ויה"ק ח"ב קצ"א), בתורת חו שנתן להם ה', דוקא נתנו להם.

וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחו לי (יא ח)

משתמשים גם כן אפלו ביום השבת, ומפני מה במפת הארבה מצינו שגח ביום השביעי. **ונראה** לפי עניות דעתי לתרץ, דהנה כתיב בספר נפשי נשרים לדקדק דלמה פתב הכתוב בכאן לשון כפל ויעל הארבה על כל ארץ מצרים וינח בכל גבול מצרים. ותרץ דהענין הוא, כי כל המכות לא היו בגשן ששם היו בני ישראל, אבל מכות הארבה היו גם כן בגשן, וען שהיו קרובים בני ישראל לצאת ממצרים וישארו כל התבואות שזרעו ישראל להמצריים, לכן שלח הקב"ה את הארבה גם כן לגשן ואכל את התבואות והפרות שלא ישארו אחר כף מאומה למצרים, וזה שאמר ויעל הארבה על כל ארץ מצרים, ונם וינח בכל גבול מצרים הינו גשן, עין שם.

ולפי זה יש לתרץ, דלכך נח הארבה ביום השבת מפני שירד הארבה גם כן בארץ גשן ושם היו יושבים בני ישראל, ומחמת דמצינו במדרש (פרשת שמות) דבני ישראל היו שומרים השבת, לכן צנה השם ותברך להארבה דגם כן יהיה נח ביום השבת, מפני דהארבה היה יורד לשדות של ישראל גם כן כמו שכתב הספר בפני נשרים, ולכן צנה כמו שבני ישראל שומרים את השבת כף יהיו הארבה נח גם כן ביום השבת, מה שאין כן בשאר המכות דהא לא היו רק בארץ מצרים לבד ולא בארץ גשן, ולכן שלטו גם כן אפלו ביום השבת.

ויט משה את ידו על השמים ויהי חשף אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים (יב כב)

נחלת יעקב

רבי יעקב לורנברג זצ"ל

בשלשת ימים האחרונים של מפת חשף לא יכלו ישראל להכנס לבתי המצרים

ורש"י פרש למה הביא עליהם חשף וכו'. והוא תמוה, הלא בכל המכות שנגד להקשות כן. ונראה שהיה קשה לרש"י דכאן היה שני מיני חשף, שמקדם לא היה רק חשף שלא ראו זה את זה, ואחר כף היה חשף מכפל, מה שלא היה כן בכל המכות לחלק המפה לשנים, לזה הקשה לרש"י למה הביא עליהם חשף ראשון.

ולזה מתרץ רש"י בשביל מיתת הרשעים, ובשביל שיראו ישראל פליהם. נמצא דהחשף ראשון לא היה כלל למכה למצרים, רק לצרף ישראל היה העדר האור למצרים, מה שאין כן בשלשה ימים האחרונים היה למכה למצרים, והנה בבתי מצרים חשף

”והגדת לבנך” וגו’, בא לומר שלא די בזה שתאכיל את בנך מצות, אלא גם תספר לו את ספור יציאת מצרים. (באדיבות ‘מכון חכמי ספרד’ נתיבות)

מצות זכירת יציאת מצרים

שני לוחות הברית

גבי ישעיה הורוויץ זצ”ל

יציאת מצרים מועילה לדבקות וקרבת אלקים בכל יום ויום

וזהו ענין הנזכרת יציאת מצרים בכל יום כאלו היום הזה יצאנו, ונהו מצות ספור כפירוטגמא חדשה, כי היציאה מועלת לכל קדשה שאנו מתקדשים בכל יום ויום, ולכל דבקות וקרוב לה’ בכל יום ויום, הכל תלוי ביציאת מצרים, שלא שהתה עוד רגע אחד, שאז חס ושלום החמיץ העסה ואין בעורה אלא שרפה. ומתוך קלפת מ”ט פנים טמא שם שסבלנו, נעשה זכוף מ”ט פנים טהור, לקרב עצמו האדם לדבק בה’. (מס’ פסחים, מצה עשירה דרוש ראשון)

דרך ה’

גבי משה חיים ליצאטו זצ”ל

הארת יציאת מצרים בכל יום על ידי זכירתה

כי הנה יציאת מצרים הנה תקון גדול שנחנקו בו ישראל, ונשאר הדבר לנצח. והינו, כי מאחר חטאו של אדם הראשון נשארה האנושיות בלה מקלקלת, כמו שזכרנו בחלק ראשון, והנה הרע מתגבר בכלה, עד שלא היה נמצא מקום לטוב שיתחזק כלל.

ואף על פי שנברר אברהם אבינו עליו השלום, להיות הוא ונרעו לה’ נבדלים מפל האמות, הנה עדין לא היה להם מקום שיוכלו להתחזק ולהתכונן בכחינת אמה שלמה, ולזכות לעטרות הראויות להם, מפני הרע שהיה מחשיך עליהם והזהמה הראשונה שלא יצאו מהם עדין, ועל פן הצרף שיגלו למצרים וישתעבדו שם, ובאותו השעבוד הגדול יצרפו בזהב בתוף הכור וישתהו.

והנה כשהגיע הזמן הראוי, חזק האדון ברוך הוא את השפעתו והארתו על ישראל, וכפה את הרע לפנייהם, והבדיל אותם ממנו, ורומם אותם מן השפלות שהיו בו והעלם אליו, ונמצאו גאולים מן הרע גאלת עולם, ומשם והלאה הוקמו לאמה שלמה, דבוקה בו תברך ומתעשרת בו.

את מנוחת הלילה, וגרם להם מכה גדולה באותו הזמן. ועשה כן במכה האחרונה, מפני שהיא הסמוכה ליציאתם, כדי שידעו ויבינו שמשום כך גם יוצאים בני ישראל קדם הזמן. (באדיבות ‘מכון חכמי ספרד’ נתיבות)

ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלת. וה’ נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את מצרים (יב לה-לו)

בן גרני

גבי יוסף ישראל דייטש זצ”ל

ראת העם לשאל כלים ממצרים

כבר הדקדקו המפרשים שבפסוק הראשון נאמר ויבני ישראל, ובשני נאמר ויבני ישראל, ועוד שבכתוב הראשון כתיב וישאלו, הינו וישאלו היו המתחילים, ובשני נאמר וישאלום, שמשמע שהמצרים מעצמם נתנו להם.

ויתבאר השאלות כפי דברינו בענין שחיטת הפסח ששחטו וצלו אלהיהם של מצרים, וכעת שהצרכו לעשות כדברי משה לכוס לכתוב מצרים ולשאל מהם כסף זהב ושמלות, הטובים שבהם המכנים בשם ישראל, האמינו ובטחו כי שומר מצוה לא ידע דבר רע, לזאת לא נפחדו מלהכנס לכתיהם לשאל מהם כדבר משה.

אבל מרבית העם יראו לנפשותם פן יפצעו המצרים את מחן בגזירין לנקם מהם נקמת יראתם, ועל אלו אמר הכתוב שנתן השם את חן העם בעיני מצרים וישאלום, כדי לקיים הבטחת ואחרי כן יצאו ברכש גדול.

מצות יאכל את שבעת הימים וגו’ והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה’ לי בצאתי ממצרים (יג ט-י)

גבי יפון חורי זצ”ל

הובא בספר ‘אור החמה’ לגבי משה חורב זצ”ל מצוה על האב להאכיל את בנו מצות קשה, מדוע אמר הפסוק “מצות יאכל”, שמשמעו “יאכל” על ידי אחרים, והנה צריך לומר “יאכל” או “תאכל”. ונראה לבאר, בהקדים דברי רש”י עה”פ “יכל” השרץ השרץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל” (ויקרא יא, מא), ‘לתיב על המאכיל פאוכל’. נמצא ש”יאכל” מתפרש ‘מאכיל’.

וזהו שאמר הפסוק “מצות יאכל”, הינו שהגדולים יאכילו את הקטנים במשך “שבעת הימים”. ולכן נסמך לזה הצווי

ומכל מקום כפי הנראה לא שחטו הפסח בכל ארץ מצרים כי אם בארץ גשן, שכבר נתקדש הארץ שנתן לשרה במתנה מפרעה הראשון, ואחר כך נתן במתנה ליעקב ויבנים נפש מפרעה השני, ויעקב ויבנים נפש קדשו המקום וקבעו שם ישיבה, והיתה מקום קבוע רק לישראל, כדכתיב (לעיל ט כו) ‘רק בארץ גשן אשר שם ישראל לא היה שם בנך’, ושם הקריבו פסחים, ונראה כי ‘קרוב’ עם הכולל גימטריא ‘גשן’, הרי שגשן היה מקום מסגל לקרוב.

ויהי בחצי הלילה וה’ הכה כל בכור בארץ מצרים (יב כט)

ויאמר בעז

גבי בעז חדאד זצ”ל

ה’ צרף למצרים את המחשבה למעשה

נראה לבאר את הטעם שמפת בכורות היתה באמצע הלילה, בשונה משאר המכות שהיו ביום, בהקדים את שאלת המפרשים (עי’ רש”י שמות יב, מ, ופרשת דרכים דרוש ה), כיצד יצאו ישראל ממצרים לאחר מאתים ועשר שנים, הלא אמר ה’ לאברהם בבטרת בין הבתרים “כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה” (בראשית טו, יג).

וכמה מן המפרשים בארו (עי’ שלום דוד ח”א מערכת מ אות ז, ועוד), על פי דברי הגמ’ בקדושין (ל”ט), ‘מחשבה רעה אין הקב”ה מצרפה למעשה’, כלומר, שמי שחשב לעשות עברה ולבסוף לא עשה, אינו נענש על המחשבה. וכתבו התוס’ (שם ד”ה ‘מחשבה’) בשם הירושלמי (פאה פ”א ה”ב), שרק אצל ישראל נאמר כן, אבל אצל הגוים ה’ מצרף מחשבה רעה למעשה, ומענישם גם על המחשבה. כמו שמצינו אצל עשו, שנאמר בו “מקטל: מחמס אחיך יעקב” (עובדיה א, ט-י), שאף שלבסוף לא הרגו, נענש, כי כבר שחשב להרגו מעלה עליו הכתוב כאלו הרגו.

ולפי זה פשוט, שה’ גזר שהמצרים ישעבדו את ישראל ארבע מאות שנה בימים. אף ביון שהיו המצרים חושבים בלילה אף להרע ולענות את ישראל ביום, הרי זה נחשב כאלו עבדו בהם בפעל גם בלילה, ובצרוף הלילות נשלם המנין מקדם יותר.

ומעתה יבאר הטעם שמפת בכורות היתה באמצע הלילה, ולא ביום כשאר המכות. ביון שרצה ה’ לרמוז להם בזה על רע לבם, שהיו חושבים בלילה כיצד להרע לישראל ביום, ולכן הפך להם ה’

שהם: קדוש, וְהִיָּה כִי יִבְיָאָךְ, וּפְרִשְׁתָּ שֶׁל קִבְּלַת אֱלֹהוֹתוֹ יְתִבְרַךְ שְׁמוֹ וַיְתַעֲלֶה זְכוּרוֹ לְעַד, וּפְרִשְׁתָּ קִבְּלַת עַל מְצֻתָיו, שֶׁהֵם שְׁמַע וְהִיָּה אִם שָׁמַע, שְׂדֵי פְרִשְׁיֹת אֱלֹהִים הֵם פְּרִשְׁיֹת תְּפִלִּין. הָרִי אָנוּ רוֹאִין שֶׁעָקַר קִבְּלַת אֱלֹהוֹתוֹ יְתִבְרַךְ שְׁמוֹ וַיְתַעֲלֶה וְעַל מְצֻתָיו עֲלִינוּ עִם קְדוּשָׁה, הוּא עַל יְדֵי זְכוּרֹן יְצִיאַת מְצָרִים.

הַשְׁגַּת יְרֵאת וְאַהֲבַת ה'

ומה גם כְּשִׁישִׁים הָאָדָם בְּתַמִּידוֹת אֵל לְבוֹ הָאוֹתוֹת וְהַמוֹפְתִים וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁל יְצִיאַת מְצָרִים כְּנ"ל, יְבוֹא הָאָדָם בְּזָה אֵל עֵצֶם הִירָאָה וְהַאֲהָבָה לְהַבּוֹרָא יְתִבְרַךְ שְׁמוֹ, מִפְּאֵת גְּדֹל אֱלֹהוֹתוֹ בְּגַבּוּרָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר הִירָאָה אוֹתָנוּ אֱלֹהִים בִּיְצִיאַת מְצָרִים כְּנ"ל [וכו'].

הוֹדָאָה לַה' כְּאֵלוֹ הוּא יְצֵא מִמְּצָרִים

וְזֶה בְּרוּר, שֶׁחַיִּיב שֶׁל הַשְׁבִּיחַ וְהַהוֹדָאָה לְהַבּוֹרָא יְתִבְרַךְ שְׁמוֹ וַיְתַעֲלֶה עַל גְּדֹל הַטּוֹבָה שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ עִם קְדוּשָׁה בִּיְצִיאַת מְצָרִים, חוּבָה עַל כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל עִם קְדוּשָׁה לְתַן הוֹדָאָה בְּשִׁבִיל עֲצָמוֹ, כְּאֵלוֹ יְצֵא הוּא מִמְּצָרִים, וְלֹא בְּשִׁבִיל הַדּוֹר הַהוּא בְּלִבָּד, שֶׁמְחַיֵּב כָּל אָדָם לְצִיר בְּמַחְשַׁבְתּוֹ שֶׁהַבּוֹרָא יְתִבְרַךְ וַיְתַעֲלֶה הוֹצִיא מִמֶּשׁ אוֹתוֹ וְאֵת אִשְׁתּוֹ וּבְנָיו מִמְּצָרִים, כְּנֹזֵק בְּהַגְדַת פְּסַח 'בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חֵיב אָדָם לְרֹאוֹת אֵת עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ כו', וְאֵלוֹ לֹא הוֹצִיא הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא אֵת אֲבוֹתֵינוּ מִמְּצָרִים הָרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ מִשְׁעִבְדֵים הֵיינו לְפָרְעָה בְּמְצָרִים. (שַׁעַר ד' פ"ו)

וּלְכָל מְצָרִים 'וְגו' כְּנ"ל. (פ'ר ע"ב)

יסוד ושרש העבודה

רבי אלכסנדר זיסקינד ב"ר משה זצ"ל

קבלת על מלכות שמים על ידי זכירת יציאת מצרים

ומצות עֲשֵׂה זוֹ שֶׁל זְכִירַת יְצִיאַת מְצָרִים, הַזְהִיר הַבּוֹרָא יְתִבְרַךְ אוֹתָנוּ עִם קְדוּשָׁה שֶׁלֹּא נִשְׁכַּח מִלִּבֵּנוּ כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו א) 'לִמְעַן תִּזְכֹּר אֵת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ'. **ובוראי** כּוֹנֵן הַבּוֹרָא יְתִבְרַךְ בְּצוּי מְצֻת מְצָוָה עֲשֵׂה זוֹ, זְכוּרֹן תְּמִידִית דְּוָקָא, בְּכַדֵי שִׁישִׁים הָאָדָם אֵל לְבוֹ תְּמִיד גְּדֹל הַנְּסִים וְהַנִּפְלְאוֹת וְהָאוֹתוֹת וְהַמוֹפְתִים הַיּוֹצֵאִים חוּץ מִגְּדֵר הַטָּבַע שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ בְּהוֹצִיאָנוּ מִמְּצָרִים, וְאֲשֶׁר לוֹ הַכַּח וְהַמְּשֻׁלָּה בְּעִלְיוֹנִים וּבַחֲתוּנִים, וְצוּנוֹ לְהִיּוֹת עַל לִבֵּנוּ תְּמִיד קִבְּלַת אֱלֹהוֹתוֹ וְאֲדוּנָתוֹ וּמִלְכוּתוֹ בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְלִשְׁמֹר מְצוּתוֹ כָּל הַיָּמִים, וְלִטַע בְּלִבֵּנוּ אֲהַבְתּוֹ וְיִרְאָתוֹ מִגְּדֹל טוֹבוֹ הַעוֹדֶפֶת עֲלֵינוּ בְּהוֹצִיאָנוּ מִמְּצָרִים, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י בַּחֲמֹשׁ עַל פְּסוּק 'אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים', כְּדָאֵי הִיא הַהוֹצֵאָה שֶׁתְּהִי מִשְׁעִבְדֵים לִי [וכו'].

גם מִכָּל תְּרִי"ג מְצוּתוֹ הַקְּדוּשִׁים, לֹא קָבַע עֲלֵינוּ הַבּוֹרָא יְתִבְרַךְ בְּמְצֻת עֲשֵׂה לְהַרְשִׁימָם אוֹת תְּמִידִי בְּפַעַל עַל יְדֵינוּ וּבִין עֵינֵינוּ, רַק הַפְּרִשְׁיֹת שֶׁל יְצִיאַת מְצָרִים,

והנה זֶה תְּקוּן שֶׁנִּתְקַנּוּ לְעוֹלָמִים כְּמוֹ שֶׁזְכוּרְנוּ, וְכָל הַטּוֹבוֹת שֶׁהִגִּיעוּ וְשִׁמְגִיעוֹת לָנוּ כִּלְוִיּוֹת בּוֹ, וְעַל כֵּן נִצְטוּיְנוּ לְזַכֵּר אוֹתוֹ תְּמִיד וְלִהְזַכִּירוֹ בְּפִינוּ, שֶׁעַל יְדֵי זֶה מִתְחַזַּק הַתְּקוּן הַהוּא עֲלֵינוּ, וּמִתְאַמֵּץ הָאוֹר בְּנוֹ, וּמִתְמַיְדָה כְּנוֹ הַתּוֹעֲלַת הַנִּמְשָׁקֶת מִן הַתְּקוּן הַהוּא. (ח"ד פ'ר ד')

תורת משה

רבי משה סופר זצ"ל

סגלת זכירת יציאת מצרים להעלות משערי טמאה

כי תֹּאמַר בְּלִבְךָ רַבִּים הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִמֶּנִּי אֵיכָה אוֹכַל לְהוֹרִישָׁם. לֹא תִירָא מֵהֶם זְכוּר תִּזְכֹּר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהֶיךָ לְפָרְעָה וּלְכָל מְצָרִים (דברים י ז-יח). יֹאמַר נָא לִפְנֵי הַמְּשָׁרֵשׁ בְּיָדֵינוּ כִּי גְדוֹלָה אֱמוּנָה וְזְכִירַת יְצִיאַת מְצָרִים לְהַעֲלוֹת מִשְׁעָרֵי טְמֵאָה, כִּי עַל כֵּן נִזְכָּר יְצִיאַת מְצָרִים חֲמִשִּׁים פְּעָמִים בַּתּוֹרָה.

והנה כְּשִׁישְׂרָאֵל נוֹתְנִים כַּח לְהַטְמֵאָה עַל יְדֵי חֲטָאֵיהֶם, אִזּוֹ יֵשׁ לָהֶם לִירֵא מֵהֶם בְּלִי סִפְק מַעֲבֵרוֹת שְׁבִידָם, וְאִמְנָם זְכִירַת יְצִיאַת מְצָרִים הוּא רְפוּאָה לְזוֹאת הַמַּכָּה, לְהוֹצִיא הַנִּיּוֹצִיּוֹת מִהָאֲמוֹת הַהֵמָּה. **וזהו** 'כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני' דִּיקָא, 'מִמֶּנִּי' וּמִכַּחֲוֵי נִתְרַבּוּ אֲמוֹת הָעוֹלָם הָאֵלֶּה, וְאִם כֵּן אֵיכָה אוֹכַל לְהוֹרִישָׁם, וְלְרְפוּאָה מִזוֹאת הַמַּכָּה אִמְר 'זְכוּר תִּזְכֹּר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהֶיךָ לְפָרְעָה

מעשי צדיקים

(כתובות קח:), אִם חֲלִילָה אִישׁ אֵינוּ רוֹאָה אֵת אַחִיו וְאֵת רַעְיוֹ וְאֵינוּ מִשְׁתַּתֵּף בְּצַעְרוֹ, וְכָל אֶחָד חוֹשֵׁב רַק עַל עֲצָמוֹ, זֶה הַחֲשָׁךְ הַגְּדוֹל בְּיִתְרָה שֶׁיְכוּל לְהִיּוֹת.

בזמן כְּזֶה גַם נִהְיָה 'וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתְּחַתָּיו', כִּי אִף הוּא עֲצָמוֹ אֵינוּ יְכוּל לְזוּז מִמְּקוֹמוֹ וְלִהְתְּרוֹמֵם מִהַמְּקוֹם הָאֶפֶל שְׁבוֹ הוּא שְׂרוּי, כִּי אָדָם שֶׁמִּשְׁעִבֵּד לְאִיזוֹ מִדָּה לֹא טוֹבָה, הוּא מִתְקַשֵּׁה לְצִאת מִמֶּנָּה. רַק כְּאֲשֶׁר יֵשׁ אֲהַבָּה בֵּין חֲבֵרִים, יְכוּלִים לְצִאת בְּזִכּוֹת כֶּךָ מִכָּל הַדְּבָרִים הַלֵּא טוֹבִים.

אחרי כֵּן הַתְּבַטָּא הַחֲדוּשִׁי הַרִ"ם וְסִפְר, כִּי הַרְגִישׁ שֶׁהַדְּבוּרִים הַלְלוּ הַכְּרִיחוּ אוֹתוֹ לֹמַר אוֹתָם בְּרַבִּים. (שַׁפְתֵי צְדִיק, רַמְתִּים צוֹפִים)

וּבְבִטְחוֹן, הַתְּיַצְבוּ וְרָאוּ אֵת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם' (להלן יד יג), בְּשִׁכַר שְׂאֲתָם שׁוֹמְרִים שְׁמִטָּה בְּשִׁלְמוֹת כְּדַת וְכַהֲלָכָה.

הכל רָאוּ בְּזֶמַר עֵינֵיהֶם אֵת הַנֶּס הַגְּדוֹל, אַחַר שֶׁבְּעֵינֵים כְּלוֹת רָאוּ לְהַקֵּה גְדוֹלָה שֶׁל אֲרָבָה הַמִּתְקַרְבֵּת לְגַבּוֹל קוֹמְמִיּוֹת, בְּרָגַע שֶׁהִגִּיעָה הַלְהַקֵּה אֵל גְּבוּל הַיִּשׁוּב, הִיא פְּנִתָה עֲרֵף וּפְרָחָה כְּלַעֲמַת שְׂבָאָה בְּלֹא כָּל נֶזֶק, לֹא נִשְׂאָר אֲרָבָה אֶחָד בְּכָל גְּבוּל קוֹמְמִיּוֹת. (שְׁמִיטָה בַּהֲלָכָה וּבַהֲגָדָה)

לֹא רָאוּ אִישׁ אֵת אַחִיו וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתְּחַתָּיו וְי

בסעודת שְׁבַת בְּפְרִשְׁתָּ בֹא פֶתַח הַרְה"ק הַחֲדוּשִׁי הַרִ"ם זִיע"א וְדַרְשׁ, לֹא רָאוּ מְלִשׁוֹן 'רוֹאָה אֲנִי אֵת דְּבָרֵי אֲדָמוֹן'

וַיְהַפֵּךְ ה' רוּחַ יָם חֲזַק מֵאֵד נִישָׂא אֵת הָאֲרָבָה וַיִּתְקַעְהוּ וַיָּמָה סוּף לֹא נִשְׂאָר אֲרָבָה אֶחָד בְּכָל גְּבוּל מְצָרִים (י יט)

בתחלת הַחֲרָף שֶׁל שְׁנַת תש"ט, שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה, הִיוּ שְׁדוֹת תּוֹשְׁבֵי הַיִּשׁוּב קוֹמְמִיּוֹת מִפְּקָרוֹת וּמִשְׁבָּתוֹת כְּדַת וְכַהֲלָכָה, רַק חֲלַק מִשְׁדוֹת הַיִּשׁוּב הִיוּ זְרוּעוֹת מֵעֶרֶב שְׁבִיעִית בְּמֵאֵכַל בְּהֵמָה, כְּדִי לְקַצֵּר אוֹתָם בְּמַהֲלַךְ הַשְּׁמִטָּה בְּכַפּוּף לְכֻלְלֵי הַהֲלָכָה.

באותו יוֹם שִׁשִּׁי בּוֹ אֲרַע הַמַּעֲשָׂה, פְּשֻׁטָה לְהַקֵּת אֲרָבָה עֲנֻקִית עַל כָּל הַכְּפָרִים וְהַיִּשׁוּבִים סְבִיב קוֹמְמִיּוֹת, אֲנָשֵׁי קוֹמְמִיּוֹת שֶׁחֲשָׁשׁוּ מִהַלְהַקֵּה הַמְּכַרְסָּמַת, הִגִּיעוּ בַּחֲרָדָה אֵל גַּאב"ד קוֹמְמִיּוֹת רַבִּי בְּנִימִין מְנַדְלוּן זצ"ל לְהַבִּיעַ אֵת דְּאֲגַתָּם, פֶּן יֵאָכַל הָאֲרָבָה אֵת כָּל הַתְּבוּאָה הַמִּיעֵדֶת לְמֵאֵכַל בְּהַמּוֹתֵיהֶם בְּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה הַקְּרוּבָה.

הרגיע אוֹתָם הָרַב כְּשֶׁהוּא עוֹנָה בְּשִׁלְוָה

וגם מקננו ילך עמנו לא תשא פרכה פי ממנו נקח לעבד את ה' אלקינו ואנחנו לא נדע מה נעבד את ה' עד באנו שמה (י כו)

תמונה הדבר, איך אמרו ישראל ואנחנו לא נדע מה נעבד, הלא בודאי יודעין היו, שהלא אמרו בפרוש (לעיל י כו) וגם מקננו ילך עמנו וגו' כי ממנו נקח לעבד את ה', גם לעיל אמרו פעמים רבות לזבח לה'.

ואפשר לפרש על פי המספר על הרה"ק **הדברי חיים** זיע"א, שיום אחד דפק על חלון ביתו ורמז לאחד מאנשיו שיכנס אליו, ואז שאל, "אם תמצא ארנק גדוש בדיגרי זהב, האם תשיב האבדה לבעליה". **ענה** החסיד, "בודאי, הייתי משיב האבדה מידי בלי אחור", אמר לו הרבי, "שוטה אתה", שוב רמז לאחר שיבוא אליו ושאל האם ישיב אבדה זו לבעליה, אמר האיש, "לא שוטה אני, אם יגיע לידי ממון כה רב, אשמח במציאה הטובה שהתגלגלה לפתחי", ענה הרבי, "רשע אתה".

אחר רמז לשלישי להגיע לפניו ושאל מה יעשה אם יגיע ארנק לידו, והוא השיב, "רבי, איך אוכל עתה לדעת מראש באיזה מדרגה אהיה אז, האם לנצח היצר ולהשיב האבדה לבעליה, שמא יתגבר עלי חלילה ויסיתני לבלע חיל זרים, אני מיחל שבאותה שעה יהיה השי"ת בתומכי ידי, להתגבר על היצר", נהנה הרבי ושפחו, "דברך נמרצו, הנך חכם ודברך בהשכל ובדעת".

כך אמרו ישראל ואנחנו לא נדע, כעת, איך יהיה לרצון עבודתנו לפניו וההכנה והכונה למצוה, והעד, גם אתה תתן בידינו זבחים וגו', והבהמות ימאנו ללכת, ובעל פרחם ובחזקה תתנם בידינו, וכשיבואו ברשותנו, ויעשינו לה' אלקינו.

(אמרי מאיר דרוש ח)

ולכל בני ישראל לא יחרץ לב לבנו למאיש ועד בקמה למען תדעו אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל (יא ז)

למרחקים יצא שמו של הרה"ק **רבי צבי הירש מטשורטקוב** זיע"א כאיש קדוש וגאון, באחת מתשובותיו מאן **הנודע ביהודה** זצ"ל להכריע בדבר הלכה, עד שיצרכו גם את דעת רבי צבי הירש.

לימים נסתמא רבי צבי הירש, ואחר שהתפא וחרז אליו מאור עיניו הוא סים את כל הש"ס, לרגל חגיגת סיום הש"ס הזמין אצל הקצב את כל

הבשר שבשרותו, כדי להכין סעודת מצוה לכבוד התורה כראוי.

באותו היום החליט שר העיר כי הוא חפץ לערוך סעודה גדולה, והזמין אף הוא בשר אצל הקצב, אך רבי צבי הירש פקד עליו שאל יטה און לבקשת השר, במקום כבוד התורה וסעודת מצוה.

כאשר נודע הדבר לשר, הוא קצף מאד ושלח להודיע לרבי צבי הירש, "יש ברשותי שני כלבים, אני ארעיבם ואחר כך אשסה אותם בך, אם לא תנזק מהם אדע כי באמת איש קדוש אתה, ואם לאו, דמך בראשך".

כאשר הכניס את הכלבים הרעבים לחדר בו שעה הרב, נעצו בו הכלבים את עיניהם ומיד תקף אותם פחד גדול עד שקפצו דרך החלון ובמנוסתם נהרגו, ויהי לאות. (צדור החיים המבואר)

שבעת ימים מצות תאכלו אף ביום הראשון תשיביתו שאר מבתיכם כי כל אכל חמץ ונכרתה הקפס הוא מישראל מיום הראשון עד יום השבעי (יב טו)

שנים רבות היה רבי רפאל דובז'ינסקי חשוף בגנים, עד שזכה לבן שהאיר את עיניהם ולבם של ישראל הוא הרה"ק **רבי אברהם מטשכנב** זיע"א, בזכות מסירת נפשו על קיום המצות בהדור.

לפרסתו החזיק רבי רפאל שנים רבות בחנות לממכר יי"ש, אותה שכר מידי הפריץ של הכפר, בכל ימות השבוע היה מנהל את החנות שעמדה בכפר קטן, ומדי ערב שבת יזום טוב בחצות היה נועל את חנותו, וחזר לביתו בכפר פריניצ'וב הסמוך.

רבי רפאל היה נושא וגותן באמונה, כשהוא חוזר בכל עת על ששה סדרי משנה שהיו שגורים בפיו בעל פה, מקדם בסדר פנים יפות את כל העוברים ושבים, ומאכיל את אורחיו בעין יפה, מי בכסף ומי בחנם, פרינסתו היתה בהרחבה, ושנים רבות פרינס את אביו **רבי יחיאל מיכל בנו של רבי בעריש חסיד** זצ"ל, למען יוכל לישב על התורה והעבודה.

לימים נתמנה בכפר כמר חדש, שזנא ישראל מבהק שהרבה להסית את הגויים בכפר נגד רבי רפאל, ולכל ירכשו בחנותו, אך הדבר לא עלה בידו שכן היה רבי רפאל אהוב ונכבד בעיני כל תושבי הכפר.

גם את הפריץ נסה לשדל ללא הצלחה לכל ישכיר את החנות ליהודי, ומשראה

שלא יכול לו, עלה בדעתו רעיון חדש, ביצעו את מנהגי ישראל זכר שבערב פסח מוכרים היהודים את חמץם לנכרי, קרא לגוי שהיה רגיל לקנות את החמץ מרבי רפאל, ואים עליו לבל יקנה השנה את החמץ, אחר עמד והזהיר אף את יתר תושבי הכפר, לבל יעזו לרכש את החמץ מהיהודי.

הגיע ערב פסח, רבי רפאל יושב בחנות ומצפה לגוי שיבוא כהרגלו לקנות את החמץ, שכן בימים ההם היה כל היי"ש עשוי מחמץ גמור, משובש לבוא הלך לבתי הגויים שבכפר, אך כלם חששו מהכמר ומאנו לקנות את החמץ.

משהתקרב זמן אסור חמץ, הבין רבי רפאל כי נגזרה עליו גזרה מן השמים, פתח את דלתות החנות לרוחה והכריז בפולגנית בקול גדול שהתגלגל ברחבי הכפר שהוא מפקיר את כל היי"ש שבחנות, וכל הרוצה יבוא ויטל.

מיד לאחר מכן מהר לביתו כשהוא שמח בשמחת החג כהרגלו, ובבית לא ספר מאומה כדי לא לגרם צער ולהפך את שמחת החג. אחר הפסח בדרך לחנותו פגש באחד מאפרי הכפר והתעניין איך עבר עליהם הימים הטובים, "בודאי שיתם את כל היי"ש שבחנות".

לא טעמנו מאומה, השיב הכפרי, "שני כלבים שמרו על הפתח ולא נתנו לאיש להכנס, רציתי לשות, אולם שני הכלבים התנפלו עלי ובקשי הצלחתי להמלט מפניהם", כשקרר רבי רפאל לחנות קפצו הכלבים לקראתו, לקקו את ידיו, ונעלמו מעיניו.

הרגיש רבי רפאל שדברים בגו, אף על פי כן התחזק ואמר 'אין משגיחין בבת קול', חמץ שעבר עליו הפסח לא יהיה בביתי, 'בל יראה ובל ימצא', נגש לחביות, והחל פותח את הברזים ושופך את כל היי"ש".

בני ביתו הרימו קול זעקה, ותבעו שילך לרב לשאל מה לעשות, הלכו לרבי **לייבוש חריף מפלוצק** זצ"ל שפסק שהיי"ש מתר בהנאה, אך רבי רפאל רצה להחמיר על עצמו ולא להסתמך על ההתר, עמד ופתח את כל הברזים, והיי"ש נשפך לארץ עד הטפה האחרונה כשהוא מכלה ביוזעים את כל רכושו.

כשנודע הדבר לבני ביתו, היא פרצה בבכי גדול, במר נפשה הלכה אל הרב

צריך שיהא קדוש לי, לה, בתורה ובתפלה, אחר כך פטר רחם, הפעלה השניה מיד אחרי כן תהיה, רחם, על יהודי מבני ישראל, תסתכל במה אתה יכול לעזור לזולת.

בְּאֲדָם ובבהמה לי הוא, אם כך תתנהג, הרי בין אם יהיו לך אחר כך עסקים עם בני אדם ובין אם תסחר בבהמות, לי הוא, לה? יהיו, כי הכל כבר ימשך אחרי שתי פעולותיה הראשונות אם יהיו כראוי.

דְּרָבּוּ בקדש היתה לקרב את האנשים בחביבות מיוחדת, חסידים ראו בו לא רק את הרבי, אלא את האב המיעץ הדואג והעוזר בעת צרה, על פן הגיעו אליו גם הרבה מחסידי ראדזמין, ואחר שעלה אחיו הגדול הרה"ק **רבי שמחה בונים מאוטבוביץ** זיע"א לארץ הקדש ונפטר בטבריה, אף הגיעו רבים מחסידיו לסקרנביץ. (מגיד דבריו ליעקב)

והגדת לבנה ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים (יג ח)

נוהג היה הרה"ק **רבי יששכר דב בעריש טורנהיים מליקווע וולברוז'** זיע"א, לצוות על הבאים לדרוש בעצתו וברכתו כי יבדקו את תפליהו, ואכן בזכותו הניחו אלפים מישראל תפלין פשרות.

מעשה באשת החסיד ר' מאיר'ל מוולאעווציווע שהיה מחסידי רדומסק ונשכז, ובסוף ימיו מנאמני בית רבי יששכר דב, שבאה לקבל במר לבנה על פי לא זכתה לבנים, הרבי יעץ לה לאמר לבעלה שיבדק את התפלין שלו, וכשנבדקו התפלין נמצא בהם פסול, במקום 'והגדת לבנה' היה כתוב לבנה.

לאשה אחרת שבאה אליו, צוה הרבי למסר לבעלה שיבדק התפלין, אף הלה לעג להוראה באמרו, "הם מהדרות מאחר וכתבם סופר מפרסם, ומה לך להשמע לצו הרבי", אף היא סרבה להשמע לבעלה והלכה בעצמה לבדק את התפלין.

פגש בודק התפלין את בעל האשה ושאל, "מפני מה הגיעו אלי לבדק את תפליך", והוא השיבו בלעג כי כך הורה הרבי מוולברוז', בתי התפלין נפתחו במקום לנגד עיניו, והוא נדהם לדאות כי הקלף בתוכם חלק לגמרי, מובן שהלעג סר ממנו, והאיש נפל למשכב מרב צער, על שבמשך שנים רבות לא קיים מצות תפלין. (אהל ישכר)

והרופאים כמעט נואשו מחייו, ור' ברוך טכס עצה כדת מה לעשות.

מאחר והיה אדוק באמונת חכמים, החליט שרק ברכתו של הרה"ק **הבית ישראל** זיע"א תוכל להושיע במצב הקשה, הוא בקש לשחר פניו כדי שיברך את האב, אף באותם ימים שהיה הבית ישראל במרומי הר הכרמל, וקשה היה להגיע אליו.

מאחר ושער ר' ברוך כי בודאי לא תתר לו הכניסה למעונו של הרבי בעת מנוחתו, הוא בקש להצטייד באגרת המלצה מאת רבי ישראל גרוסמן, שהיה חביב מאד על הבית ישראל.

עלה ר' ברוך במדרגות הבית בבתי ורשה ונקש קלות על דלת הבית, הדלת נפתחה לפניו והוא התבקש להמתין עד שראש הישיבה יתפנה, דקות ארוכות עברו עד שרבי ישראל הרים עיניו מהגמרא משוש לבו, אז הבחין באורח וקבלו בחביבות.

מששמע את הבקשה מהר לעבר הארון, הוריד את מעילו העליון מהקולב ולבשו ואמר, "בוא, הולכים", תמה האורח ושאל, "להיכן", הרי בקשתי רק מכתב המלצה, עמו אוכל להכנס אל הרבי מגור".

אך רבי ישראל אינו מותר, מצוה הבאה לידי אל תחמיצנה, מלמל שוב ושוב, יוצאים מהבית אל התחנה המרכזית, נסעו באוטובוס מירושלים עד תל אביב, משם אוטובוס לחיפה, ומשם לקראת שקיעה, הגיעו להר הכרמל.

הבית ישראל נחרד ונרגש לראות את פני רבי ישראל שטרח והגיע עד חיפה הרחוקה, כסבור שיש לו דבר אישי, אף הוא הצביע בפשטות על מלווהו ר' ברוך ואמר, "אביו זקוק לישועה". (אור השבת)

קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא (יג ב)

דרבו של הרה"ק **רבי שמעון מסקרנביץ** זיע"א בחסידות היתה נוחה מאד, כדרך חסידות וורקא אשר דרשו ואנשי קדש תהיו לי (להלן בב ל), אנשים קדושים, בלא תעניות או סגופים מיוחדים, אין דורשים מיהודי מלבד 'בכל דרכיך דעהו' (מסלי ג ו).

הוא היה אומר, 'קדש לי כל בכור', יהודי הקם בבקר משנתו, ה'בכור', ה'ראשית',

מפלוץק וזעקה, "כל רכושי הפסדתי, בניג אין לי, מר לי מר", "אל תבכי", הרגיעה הרב, "לכי לביתך ואל תדאגי, בזכות מעשה זה את חובקת בן שיאיר בצדקותו את כל העולם", אכן צדיק גוזר והקב"ה מקיים, למועד ילדה בן אשר האיר את העולם פלו, הוא הרה"ק **רבי אברהם מטשכנוב** זיע"א. (זכותא דאברהם)

ושמרתם את המצות (יב יז)

ספר ר' חיים פריעד. גאב"ד פעסט רבי יונתן שטייף זצ"ל שכהן לימים אב"ד קהלת ווינא בויליאמסבורג היה מקשר אל הרה"ק **רבי יעקב יוסף מסקוויורא** זיע"א, ונהג פעמים בשנה לבוא ולחסות בצלא דמהימנותא, בשבת חל המועד פסח ובשבת חל המועד סכות, בהדגישו שזה מפני החובה להקביל פני רבו ברגל. **באחת** הפעמים שהגיע אל הרבי, התנגלה השיחה בענין המצות מכונה שפידוע הכשיר רבי יונתן מצות אלו לקהלתו, הוא נסה להוכיח לרבי שבזמננו השתנה הדבר לטובה ואינו דומה לתקופה הקודמת, בה רבים מגדולי הרבנים ובמיוחד רבני החסידים אסרו זאת בכל תקף.

השיב רבי יעקב יוסף, "ידוע שחמץ בפסח במשהו, ואיר אפשר לילוד אשה לזהר במשהו, אלא בעת שצוה הקב"ה במצרים על מצות 'ושמרתם את המצות', נבראו מלאכי מרום מצויו של הקב"ה, והם עמדו כל עת אפית המצות לשמר לכל יתחמצו.

גם בימינו עדין עומדים אותם מלאכים, מלויים אותנו מדור לדור עד היום הזה, הא תינח כשעושים את המצות באותה דרך שעשו אז ועם אותה מסרת, אז מתלויים עמנו אותן המלאכים ושומרים על המצות, מלאכים חדשים, אין בכחנו לברא". (בחצר הקודש סקויוורא תשס"ח)

ושמרתם את המצות (יב יז)

ברש"י, רבי יאשיה אומר אל תהי קורא את המצות אלא את המצות, כדרך שאין מחמיצין את המצות כף אין מחמיצין את המצות, אלא אם באה לידי עשה אותה מיד.

מתושבי ירושלים הותיקים היה ר' ברוך, אביו ר' פישל היה ממידעי בית הגאון **רבי ישראל גרוסמן** זצ"ל, ראש ישיבת פינסק קרלין, ויהי היום, ר' פישל נפל למשכב

פרשת בא

מצוה הנאה לידך

לאחל להם את ברכת החג, ואמר להם כי הוא ימתין יחד עימם עד לבואו של האברך. משחלפה חצי שעה ויותר הבין רבי יהושע העשיל כי אותו אברך כבר לא יגיע הלילה לערוך את הסדר. בחושי המחוודים עיבד את הנתונים והגיע למסקנה כי בוודאי קיבל האברך הזמנה אחרת לשהות בליל הסדר והוא אפילו לא חשב שעליו לידע את רבי יהושע העשיל או את האלמנה שהוא חוזר בו מהסיכום.

בעדינות רבה פנה רבי יהושע העשיל לאלמנה והחל להסביר לה את שלדעתו אירע כאן: האברך לא עתיד להגיע כפי הנראה, ובשל כך הוא מייעץ לה שהיא תשב במקומו של בעלה ותנהל את הסדר ליתומים. הנה אסביר לך וליתומים את הכללים ואת המנהגים, כי מדובר בדברים פשוטים בהחלט.

התגובה של האלמנה הייתה בלתי צפויה בעליל. היא פרצה בבכי קולני ואמרה ביבבות בלתי פוסקות כי היא אינה מסוגלת לעשות זאת. מראה בעלה המנוח עורך את הסדר עדיין עומד לנגד עיניה, והיא אינה מסוגלת פיזית ונפשית לערוך את הסדר. היתומים שראו את אמם בוכה, החרו-החזיקו אחריה והתייפחו בבכי תמרורים.

ההתעשתות של רבי יהושע העשיל הייתה מיידית: "מגעו קולכם מבכתי!" הוא הכריז. "יום טוב היום ועלינו להיות בשמחה. הסירו דאגה מלבכם, כי אני אהיה זה שאערוך עבורכם את הסדר." אומר ועושה, תיכף ומיד הוא ביקש מאחד היתומים לומר 'קדש', מזג לכולם את היין לתוך הגביעים, והסדר החל להתנהל בטוב טעם ודעת.

רבי יהושע העשיל הפליא לספר את ההגדה בתוספת של אמרות שפר וסיפורים נאים, כשהוא מייטיב בקולו ושר את שירי ההגדה בקול נעים. קטע אחר קטע עבר רבי יהושע העשיל עד שהגיע לחד גדיא, להנאתם של כל השומעים. השעון הורה על כמחצית השעה לפני חצות, ורבי יהושע העשיל נפרד מהם לחיים ולשלום כשהוא מביטיח להגיע גם לסעודת היום.

טרון נשימה הגיע רבי יהושע העשיל לביתו, עורר את הילדים הישנים, אסף את כל בני הבית, התנצל בפניהם על האיחור אותו לא הסביר עקב קוצר הזמן, והחל לנהל את הסדר במהירות רבה, כיוון שרצונו היה לאכול את האפיקומן קודם חצות. שירים לא הושרו במהלך אמירת ההגדה, ורעיונות

אל בית ההלוויות כדי להשתתף בהלווייתו של אחד מחשובי האברכים בירושלים ששבק חיים לכל חי והניח אחריו אלמנה ושבעה יתומים. הייתה זו טרגדיה שהרעישה את ירושלים. אברך במיטב שנותיו, תלמיד חכם וירא שמים, בעל משפחה ברוכת ילדים, חלה במחלה קשה ולאחר תקופה קצרה השיב את נשמתו המזוככת לבורא עולם. אלו שנחשפו לסיפור הקשה לא ידעו את נפשם, בהמוניהם זרמו להלוויה וגם באו לנחם את המשפחה שישבה שבעה בביתם. אולם עם תום ימי השבעה, כדרכם של בני אדם, כמעט ואיש לא חשב מה בדיוק יהיה כעת עם האלמנה והיתומים האומללים.

אחד המיוחדים שהתגייס לעזרת המשפחה היה רבי יהושע העשיל, שניגש אל התכלית. בית המשפחה היה ריק מכל צרכי הפסח, ורבי יהושע העשיל פנה לארגן קופסאות מצות מהודרות וארגז בקבוקי מיץ ענבים, בשר ודגים וכל מטעמים, כדי שהאלמנה ויתומיה לא ירגישו כל מחסור בימי החג הבאים עליהם לטובה.

בד בבד עם ארגון ניקיון הבית בימים המעטים שנותרו עד החג, בא רבי יהושע העשיל בדברים עם אברך מבוגר שיבוא לערוך את הסדר כהלכתו אצל משפחת האלמנה והיתומים. לאותו אברך לא היה מקום מסודר שבו יכול היה לשהות בליל הסדר, והפתרון היה טוב עבור שני הצדדים: לאלמנה וליתומים יהיה מי שיערוך להם את הסדר, ולאברך גם יהיה היכן להיות בליל הסדר.

בטרם יצא רבי יהושע העשיל לבית הכנסת לחש באוזני הרבנית, כי אמנם מנהג ישראל הוא לא לאחר מלבוא לבית בליל הסדר, אולם הוא מבקש את רשותה להתעכב מעט, כיוון שיש בדעתו לעלות אל בית האלמנה והיתומים ולראות שאכן הכל נעשה על הצד היותר טוב וכי מאומה לא חסר להם. זו אחריות לוודא זאת, אחרי שטרחנו בארגון הדברים במשך הימים האחרונים. הרבנית נענעה בראשה כמסכימה, שכן שותפת אמת הייתה למפעלות התורה והחסד של בעלה הנערץ.

רבי יהושע העשיל עשה את דרכו לאחר התפילה אל בית האלמנה והיתומים. גם שם השולחן היה ערוך בטוב טעם ודעת, נרות יום טוב ארוכים כבר דלקו, וכולם המתינו לבואו של האברך שהיה אמור לערוך את הסדר. רבי יהושע העשיל הפתיע אותם כשבא

השולחן היה ערוך ומתוקן לעריכת ליל הסדר, אך ראש המשפחה, הגאון רבי יהושע העשיל ברים, ראש ישיבת 'תפארת ישראל - רוז'ין' של חסידות בויאן, לא הגיע לביתו. שלשת המצות שנאפו בערב פסח אחר חצות כבר היו נתונות בתוך מפית הבד הלבנה. קערת הסדר ניצבה ועליה קעריות קטנות של מרור וחרוסת, ביצה וזרוע, כרפס וחזרת. בקבוקי היין האדום עמדו להימזג אל תוך הגביעים הנוצצים, ורק דבר אחד היה חסר: בעל הבית שיבוא ויערוך את הסדר.

אם במשך כל שבתות השנה והימים טובים, לא היה רבי יהושע העשיל מתמהמה הרבה אחר התפילה, ולאחר שעה קלה כבר היה שב לביתו לאכילת סעודת שבת, כדי שלא להטריח את בני ביתו הממתנים לו, על אחת כמה וכמה בלילי פסחים בהם הכל יודעים שמזדרזים לחזור אל הבית ולפתוח בעריכת ליל הסדר, כמו שאומרים צעירי הצאן בסדר 'קדש' בתחילת הלילה: "כשאבא חוזר מבית הכנסת הוא עושה מיד קידוש, כדי שהילדים הקטנים לא ישנו וישאלו את ארבע הקושיות".

עומדים היו בני ביתו של רבי יהושע העשיל וממתנים עליו שיגיע לביתו ויערוך את הסדר. הזמן חלף בעצלתיים ופניו המאירות של רבי יהושע העשיל עדיין לא נראו בפתח הבית. איש לא העלה על דעתו לפתוח בסדר קודם בואו של ראש המשפחה הנערץ, וכולם המתינו בסבלנות ככל האפשר.

המבוגרים הצליחו לעמוד במשימה. כל אחד מהגברים נטל ספר חסידי לידיו והחלו ללמוד, הנשים עסקו בהכנת הסעודה ואף שוחחו ביניהן. הילדים לעומת זאת לא הצליחו לשמור על שמורות עיניהם פקוחות לרווחה וכחלוף זמן נרדמו על מקומותיהם, לבושים בבגדים החדשים שנקנו להם לכבוד יום טוב.

אם המשפחה, הרבנית הצדקנית רבקה לבית קלפהולץ, שמעה מבעלה בטרם לכתו אל בית הכנסת, כי הוא מתכוון לאחר קמעא, אך גם היא לא ידעה שהדבר ימשך שעות רבות.

באותה שנה עזבו בני ירושלים את ההכנות הקדחתניות לחג הפסח, את הקניות ואת הניקיונות, את הבישולים ואת ההכנות, ובשעות הערב של אחד מימי חודש ניסן נהרו

מחויבים בזה. אם כך, אני אקיים את המצווה בעצות שאתן להם, ואתם תקיימו את המצווה בכך שתמתינו עליי עד שאסיים עימם...

סיים רבי יהושע העשיל את סיפורו המרתק ואמר: בני משפחתי היקרה, מצווה זו של להרנין את לב היתומים והאלמנה, אין היא מצווה רק שלי. היא גם מצווה שלכם. כולנו מחויבים היינו שלא להחמיצה. אני קיימתי את המצווה כשערכתי שם את הסדר, ואתם קיימתם את המצווה כשהמתנתם עליי...

על הפסוק (שמות יב יז): **וְשַׁמְרֶתֶם אֶת הַמִּצְוֹת כִּי בְעֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוּצְאתִי אֶת צְבָאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְשַׁמְרֶתֶם אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם**, ופירושו רש"י: רבי יאשיה אומר: אל תהי קורא 'את המצות' אלא 'את המצוות', כדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצווה אלא אם באה לידך עשה אותה מיד, היה אומר הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א: "כשם שמצה כשהחמיצה, לא די שאין באכילתה מצוה, אלא יש בה חיוב כרת, כך מצוה שהחמיצה, לא די שאין בה מצוה אלא שיש בה עבירה חמורה".

הגאון בעל כתב סופר הוסיף והטעים: צריך להבין איך יתפרש הא דכתיב אחר כך 'כי בעצם היום הזה' וכו'. ונ"ל להסביר דמיון שימור מצות לשימור מצה, כמו שמצה צריכה שמירה מחימוץ וצריך לעסוק בעיסה תמיד ובשיהוי מעט מחמיץ, כן שאור שבעיסה הוא היצר הרע בשיהוי מועט בהעלמת עין כמעט רגע מלעמוד נגדו ולכבוש מחמץ העיסה הוא לב האדם. ודבר זה צריך שמירה מאוד בכל עת, ואל יאמין בעצמו ואל יאמר לכשאפנה וכו', כי מי יודע אם יהיה יכול אח"כ לכבוש יצרו, שמא בזמן מה אח"כ יגבר יצרו עליו ויצא מטהרה לטומאה, כמו במצרים שגאלם ה' חיש מהר ביום אחד. וידוע המדרש, כי אם היו שם עוד זמן מה לא היתה תקומה, כי היו משוקעים בטומאה, כן הוא בכל אדם, ויש להאריך.

והיינו 'ושמרתם את המצות' כן תשמרו את כל המצות, 'כי בעצם היום הזה הוציא ה' לאבותיכם ממצרים', דאם היה משהו אותם שם לא היה תקומה, כן תשמרו המצות לעשותם בזמנם בלי שיהיו ועיכוב כלל, שמא לא תפנה ולא תוכל לעמוד נגד יצור הרע. ומסיים ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חוקת עולם, שיהיה יום זה שמור אצלכם בזכרוניכם חוקת עולם, שיהיה זה לחק לכם שלא לעכב עשיית שום מצוה כהנ"ל, כנ"ל.

כמובן שנענינו לבקשת החזון איש, המשיך רבי יהושע העשיל וסיפר, וכשכל המוזמנים כבר הגיעו לבית, החתן והכלה כבר היו נוכחים, יצאנו במהירות אל עבר ביתו הצנוע של החזון איש כדי להזמינו להשתתף באירוסין. אנו פותחים את הדלת ורואים איש ואשה יושבים בחדרו ומשוחחים עימו בעניין רב.

הטינו אוזן קשבת לשיחה שלא הייתה נראית כסודית ושמענו שהיא עוסקת בענייני סחורות ומיני סדקית. בני הזוג החזיקו בידיהם רשימות ארוכות של סוגי סחורות והיו מקריאים לפני החזון איש את שמותיהם ומחיריהם ושואלים אותו: האם זה מחיר זול או יקר, האם כדאי לרכוש בסיטונאות זו או אחרת, וכמה יש עלינו לרכוש מכל דבר.

החזון איש הקשיב ברצינות רבה לשאלותיהם וענה להם דבר אחר דבר לפרטי פרטים, כשבני הזוג כותבים לעצמם את התשובות המדויקות שהחזון איש השיב להם. במשך שעה ורבע! עמדה קבוצת הבחורים והמתינה עד שבני הזוג יסיימו את שאלותיהם, ורק לאחר שהם נפרדו ממנו לשלום, כשהחזון איש מלווה אותם מעט בדרכם, פנה החזון איש והלך אל שמחת האירוסין.

עמדנו שם נדהמים לחלוטין. כולנו חשבנו את אותה מחשבה: הרי החזון איש הסביר לנו שאין לו זמן ולכן הוא גם ביקש שנזמין אותו רק כשיעמדו ממש לפני קריאת התנאים, והנה אנו רואים שהחזון איש יושב עם זוג זה ועוסק עימם בסבלנות רבה במילי דעלמא.

ראה החזון איש את פליאתנו ואמר לנו: בוודאי מתפלאים אתם ותמהים על שאירע כאן. אמרתי לכם שאין לי זמן, בעוד שישבתי עימם זמן כה רב. ועוד יותר מכך, הרי ביקשתי להיות באירוסין, ולמעשה גרמתי לכך שכל המוזמנים המתינו עליי במשך שעה ארוכה. הבה ואסביר לכם את שאירע כאן:

אנשים אלו ששוחחתי עימם הם ניצולי השואה הנוראה. הם שתו את כוס התרעלה, איבדו את בני משפחותיהם וצרות רבות עברו עליהם. לאחרונה הם הגיעו ארצה, כשהם עצובים ומדוכדכים. לפני זמן מה הם נכנסו לחדרי והתאוננו בפניי על כך שאין להם פרנסה. יעצתי להם לפתוח חנות של מיני סדקית וברכתי אותם שבעזרת השם יראו בזה ברכה מרובה.

עכשיו באו בני הזוג האלו כדי להתייעץ עמי כיצד לנהל את המסחר בחנות, מה לקנות והיכן לקנות. וחשבתי לעצמי: מצווה הבאה לידי לא אחמיצנה. הם באו אליי עתה, ואין לי לדחותם אל זמן אחר. ועוד חשבתי לעצמי: וכי רק אני מחויב במצווה זו, הלא כולם

לא נאמרו. ההגדה נקראה במהירות, וכשרבי יהושע העשיל סיים את אכילת האפיקומן והשעון הראה על שתי דקות קודם חצות, הוא השמיע אנחת רווחה.

מאותו רגע היה לרבי יהושע העשיל את כל הזמן שבעולם. הוא חזר ושר את כל השירים, אמר רעיונות לרוב, וגם סיפר להם את הסיבה לאיחורו: האברך, שאת שמו כמובן לא אומר לכם, שהבטיח לבוא למשפחה ולערוך את הסדר, לא הגיע, ולכן נשארתי שם כדי לערוך איתם את הסדר ולשמח את לבם.

בני המשפחה שמעו את דברי האב ואמרו לו: אבא, זו אכן לא אחת מארבע הקושיות, אבל הרשה לנו לשאול אותך דבר מה. אמת, עשית הלילה הזה חסד גדול עם האלמנה ויתומיה, ערכת עבורם את הסדר, אבל הרי גם לך יש בית ומשפחה, וגם איתם צריך אתה לערוך את הסדר. מדוע החלטת להעדיף אותם על פני משפחתך?!

נענה רבי יהושע העשיל ואמר: שאלה טובה ונכונה שאלתם. בואו ואספר לכם סיפור ממורי ורבי אשר הסתופפתי בצילו, מרן החזון איש, ובסיפור זה תהיה לכם תשובה נאותה לפשר מעשיי.

היה זה באחת הפעמים שנכנסתי אל החזון איש, יחד עם עוד כמה מחבריי הטובים, כדי לשוחח עם מרן בדברי תורה. השיחה הסתיימה והחזון איש פנה אלינו ואמר: הלא יש לכם חבר טוב, כך וכך שמו, שזה מכבר הגיע לפרקו אך הוא עדיין לא הקים בית נאמן בישראל. עליכם מוטלת החובה לדאוג לו שימצא מהר את זיווגו. היכנסו אל עובי הקורה ותראו לעשות הכול עבור חברכם שלא יישאר בגפו.

מצווים היינו ועושים. כולנו נרתמנו לעזרת החבר, הצענו לו שידוכים שונים, עד שהוא הגיע אל המנוחה ואל הנחלה ובא בקשרי שידוכין בשעה טובה ומוצלחת. נכנסנו, החברים, אל מרן החזון איש וסיפרנו לו: 'רבי, עשינו ככל אשר ציווית אותנו. טרחנו עבור הבחור למצוא לו זיווג הגון ועתה זוכים אנו לברך על המוגמר, ושמחת האירוסין הגדולה תתקיים עוד היום בלילה בבית פלוני בבני ברק.'

פניו של החזון איש האירו לשמע הבשורה הטובה והוא אמר להם: "דעו שרצוני עז לבוא ולהשתתף בשמחת האירוסין של בחור זה שהוא בר אוריין ובר אבהן, אלא שהיות וזמני מוגבל ואין רצוני להמתין שם לשווא, מבקש אני מכם כי בהיותכם בשמחת האירוסין ותראו שהכול כבר מוכן ומזומן לקריאת התנאים, אזי תבואו ותקראו לי ואשתדל לבוא עמכם."

מלון ירוזן וזוזוש נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵרָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאֲזִי־תָא
יִסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

יציאת מצרים מתעוררת בימי השובבי"ם

ישעיה, יאמרו במתן תורה, ואת הפטרה של יחזקאל יקראו בפרשת יתרו. בפועל רואים להיפך, שאת הנבואה החשובה אומרים דווקא בפרשת יתרו. מוכח אפוא, כי חשיבות הקריאה המעוררת את הזמן - בזמן שקוראים את הפרשה בתורה, גדולה יותר מהיום שבו קיבלנו את התורה, עד כדי כך שבעת קריאת פרשת מתן תורה אומרים את הפטרה החשובה יותר, ואילו בזמן מתן תורה עצמו בחג השבועות, קוראים את הפטרה שנאמרה ביחזקאל שהיא פחותה במעלתה מנבואת ישעיה.

הקריאה בתורה היא בבחינת נפש המתקשרת בתורה ומשכך גדלה מעלתה על בחינת הזמן

כשנשכיל בדבר, עלינו להתבונן, מדוע אכן כך הם פני הדברים, בעוד שעל פי סברא נראה כי הזמן בשנה שבו ניתנה תורה גדול יותר, שכן באותו התאריך ניתנה תורה. נבין זאת עפ"י המבואר בספר יצירה (פ"ד מ"ד, פ"ו מ"א), כי כלל הבריאה נחלקת לשלושה חלקים - עולם שנה ונפש. והביאור בזה, שכל דבר שבבריאה מורכב משלושה חלקים אלו: נפש - הוא שם כולל לנפש האדם עם כל מה שיש בו ובתוכו. שנה - הוא שם כולל לעיתים ולזמנים שבהם מונהג העולם. עולם - שם כולל לעולם שאנחנו נמצאים בתוכו.

ולמשל, בעניין קריעת ים סוף ישנם שלוש אפשרויות שבהם מתעורר הנס. א. כאשר אדם בא אל הים שנקרע לפני ישראל יוכל להרגיש הארה מקריעת ים סוף, והארה זו הינה בבחינת 'עולם'. ב. כאשר בא יום שביעי של פסח מרגיש גם כן הארה נפלאה מקריעת הים, וזו בבחינת 'שנה'. ג. כאשר קוראים בתורה פרשת בשלח, יכול להרגיש הארה זו בבחינת 'נפש' הקורא בתורה את עניין קריעת הים.

ולכן קריאת הפרשה עולה במעלתה ובהארה שבה, על ההארה שבזמן המועד, כי הקריאה בתורה היא בבחינת 'נפש', ובחינת נפש כיון שמחוברת בתורה ללא אמצעי - גדולה במעלתה, כי התורה מקשרת הנפש בעולמות העליונים.

'לחיות את הזמן'. דהיינו, לחיות עם הפרשה של השבוע והזמן שנאמר בה. אם מדברת על המועדים, הרי שבקריאת הפרשה מתעורר כח המועדים שנאמרו בה, וכל ההשפעות שנזכרו במועדים מתעוררים בקריאת הפרשה.

הקריאה מעוררת את הזמן בהשפעה יתירה מהזמן עצמו

חשיבותה של קריאת הפרשה שמעוררת את הזמן של יציאת מצרים נשנתה הרבה בספרי הצדיקים, והגדיל האמרי יוסף מספינקא ע"ה ואמר בשם רבו הרה"ק מזידיטשוב ע"ה (יתרו ד"ה והר סיני) כי הקריאה בפרשה גדולה בחשיבותה ועולה בהשפעתה על פני הזמן עצמו.

מביא הרה"ק מספינקא ראייה לדברי רבו, הדנה, פעמיים בשנה קוראים בהפטרה במעשה מרכבה, פעם אחת בפרשת יתרו במעשה מרכבה המובא בספר ישעיה, ופעם אחת בשבועות במעשה מרכבה שביחזקאל. והלא אמרו חז"ל (חגיגה יג): שישעיה הנביא הוא הגדול יותר מכל הנביאים שאחרי משה רבינו, ודימו חכמים את ההבדל בין מעשה מרכבה של יחזקאל למעשה מרכבה של ישעיה, כדמיון בן כפר ובן כרך. אם כן מן הראוי שאת הפטרה החשובה ביותר שהיא מעשה מרכבה שבנבואת

וַיְהִי בְעֵצְם הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ כָּל צְבָאוֹת ה' מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם (יב מא). אמרו המקובלים ע"ה, שבזמנים אלה יורד כח עליון משמיים, והשפעות גדולות נשפעים ונמשכים בתקופה זו, כדי להוציא את האדם מכל המצרים שלו. וידוע מתלמידי הבעל שם טוב ע"ה שהיו רגילים לומר כי 'התורה נצחית היא', כלומר, כל הנכתב בתורה אינו בכדי לספר סיפורי מעשיות שכך וכך היה, אלא כל הנכתב בתורה נאמר לעולם ועד, ונוהג ומורה דרך לכל אדם לדורי דורות. ולכן גם יציאת מצרים - היציאה מהמצרים של כל אדם, אף היא קיימת בכל דור ודור, ובכל אדם ואדם במצרי הרוחניים והגשמיים. ואלו ההשפעות היורדות בזמן זה, שכדי שיוכל האדם לצאת ממצרים אלו, הקב"ה משפיע עליו כח עליון משמים ונותן לו כוחות כדי לצאת מהם.

הקריאה מעוררת את הזמן

ובזמן קריאת פרשות אלו מתעורר כוחם ביתר שאת, שכן ידוע הדבר שגדולי החסידות היו אומרים, ויסוד הדברים כבר הובא בשלהי הקדוש (מסכת פסחים נר מצווה אות ו): 'הקריאה מעוררת את הזמן'. דהיינו, כשקוראים בפרשה את הקריאה, קריאה זו מעוררת את הזמן עליו מדבר המקרא. ועל כן היו האדמור"ם אומרים 'לחיות עם הזמן',

מִלְתָּא דְפְלִיאָה

צדיקים שהרגישו בקדושת הזמן היו אומרים הלל בשבת זו

לא לחנים הפליגו גדולי עולם ועוררו אותנו לנצל ימים אלו לתשובה ולמעשים טובים, שכן הצדיקים בקדושתם מרגישים את הקדושה ומסייעים בעדנו להתקרב לקדושה עליונה זו, כפי שמובא בדברי ימי הצדיקים ע"ה, כמו בעל הדברי חיים מצאנז ע"ה, רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה, רבי משה לייב מסאסוב ע"ה ועוד, שבליל פרשת בא - פרשת יציאת מצרים, קראו את ההלל כמו בליל הסדר, ויש מהם שקראו את ההלל בברכה, כי בקדושת נפשם הרגישו את האור העצום שמתעורר בקריאת הפרשה, עד כדי כך הגיעו להשגות ומדרגות גבוהות. והם שאמרו לנו ועוררונו: 'לחיות עם הזמן', 'לחיות את הזמן', כי הקריאה מעוררת הזמן עוד יותר מהזמן עצמו, ובוודאי כוחם מסייענו להתקרב לקדושת הימים

כוח שרה אמנו ע"ה בליל יציאת מצרים

כוח האמונה של שרה מתעורר עתה ביותר

מכלל הכח שהורישה לנו שרה ע"ה הוא להכיר ולדעת כי כל העובר עלינו בגשמיות ורוחניות הן צרות הגלות והן הקשיים והמיצרים העומדים בדרכו של כל אדם בפרטות, לטובה הם. כי הרי בכל מהלך חייה עברו עליה צרות וקשיים, בשנות עקרותה הארוכים ובגלות ממקום למקום, ועוד כיוצא בהם, עם כל זה נאמר בהם (רש"י בראשית כג א) 'כולך שוין לטובה'. וכפי שביארנו (חיי שרה) עפ"י דברי מרן החיד"א ע"ה (פני דוד שם) בפסוק (בראשית שם) 'ויהיו חיי שרה', דתיבת 'ויהיו' נקראת ישר והפוך, לרמז שחייה היו הויה אחת שווה לטובה הן כשתביט בהם מתחילתן לסופן והן מסופן לתחילתן. ובדרך רמז בא ללמדנו, כי אף שהיו ימי חייה של שרה למפרע, כלומר, אף כאשר התנהלו חייה למפרע ובהיפך מרצונה, עם זאת היו בעיניה כולם שוים לטובה, שלא ראתה שום רע בהנהגת הבורא, וידעה מה שאמרו חז"ל (ב"ר נא ג) 'אין רע יורד מלמעלה, ואם כך, גם כשאירע דבר מן השמים הנראה כלא טוב על כרחך טוב הוא שהרי אין רע יורד מן השמים. ובהסתכלות זו קיבלה כל מאורעות חייה באהבה ובשמחה, והאמינה שכל הנעשה עמה הוא אך לטובה ו'כל דעביד רחמנא לטב עביד' (ברכות ס:), ואף שבשעת מעשה נראה הדבר כצרה אבל לבסוף יתגלה שהכל היה לטובה.

ובליל יציאת מצרים שנצטוונו בו למען תספר וגו' וידעתם כי אני ה', שבו מתגלה ביתר שאת אור האמונה 'כי אני ה'', שבכל דבר ודבר יכולים להכיר כי מה' הוא ולטובה, מתעורר כוחה וירושתה של שרה אמנו ע"ה ביותר לסייענו בחיזוק האמונה.

מהם הנשים כאשר אמר (שמות א כב) 'וכל הבת תחיון', והקב"ה ינקום נקמתם בנגעים גדולים עד שיוציאם בכסף וזהב וצאן ובקר מקנה כבד מאד, והחזיקו בהם לשלחם מן הארץ. לא נפל דבר מכל מאורע האב שלא יהיה בבנים. והענין הזה פרשוהו בבראשית רבה (מ ו) רבי פנחס בשם רבי אושעיא אמר, אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם צא וכבוש את הדרך לפני בניך, ואתה מוצא כל מה שכתוב באברהם כתוב בבניו, באברהם כתוב 'ויהי רעב בארץ', בישראל כתיב (להלן מה ו) 'כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ', וכל דבר שעבר עליה היה בו נתינת כח גם לזרעה שבכל הדורות, לכך גם המכות שקיבל פרעה בגללה היו סימן לבניה שגם בגללם יקבל פרעה את עשר המכות [בצרוור המור האריך לבאר את כל עניין יציאת מצרים כיצד היה תלוי במעשה לקיחת שרה לבית פרעה, וז"ל: 'ולאברם הטיב בעבורה' (לעיל יב טז) לפי שאמרה היא שהיתה אחותו, כמו שהיה במצרים שכתוב שם (שמות יב לו) 'וישאלום וינצלו את מצרים'. 'וינגע ה' את פרעה ואת ביתו' (לעיל יב יז), לאות על מכות פרעה בשביל ישראל. 'ויקרא פרעה לאברם' (שם פסוק יח), כמו שאמר שם (שמות יב לא) 'ויקרא למשה ולאהרן לילה'. 'ועתה הנה אשתך קח ולך' (לעיל יב יט), כמו שאמר שם (שמות יב לב) 'גם צאנכם גם בקרכם קחו' וגומר. 'ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותם' (לעיל יב כ), כמו שאמר שם (שמות יג יז) 'ויהי בשלח פרעה את העם'. 'ויעל אברם ממצרים ולוט עמו' (לעיל יג א), כמו שאמר שם (שמות יב לח) 'וגם ערב רב עלה אתם'. 'ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב' (לעיל יג ב), כמו שכתוב שם (שמות יב לו) 'וינצלו את מצרים'. ועל כן בלילה זה נזכר כוחה של שרה לבני ישראל.

וְאָכְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צָלִי אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל מַרְרִים יֹאכְלֵהוּ (יב ח). רבותינו ז"ל אמרו במדרש (שמו"ר טו יב): 'ומצות' - בשביל שרה שעשתה למלאכי השרת עוגות ולא טעמו לחם וכו'. יש לומר בטעם שנזכרה שרה אמנו ע"ה בלילה זה, שכן אמרו חז"ל בפרקי דרבי אליעזר (פכ"ו): אותו הלילה שנלקחה שרה אמנו לבית פרעה, ליל יום טוב הפסח היה, והביא הקב"ה על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים, להודיע שכך הוא עתיד להכות את עם ארצו, ומשום כך פירש מו"ר זקני ע"ה (פתוחי חותם וארא ענין עשר המכות) כי 'שרה' בגימטריא עולה כמו ראשי התיבות של עשר המכות 'צ'ך' עד"ש באח"ב' [עם הכולל של ג' התיבות והכולל של שלשתם כאחד].

ו'מעשה אבות סימן לבנים' [כך כתב הרמב"ן (לעיל יב ו): 'ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם'. אומר לך כלל תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב, והוא ענין גדול, הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה, ואמרו (עיי' תנחומא ט) כל מה שאירע לאבות סימן לבנים, ולכן יארכו הכתובים בספור המסעות וחפירת הבראות ושאר המקרים, ויחשוב החושב בהם כאלו הם דברים מיותרים אין בהם תועלת, וכולם באים ללמד על העתיד, כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבא לזרעו. ושם פסוק י' כתב: 'ויהי רעב בארץ'. הנה אברהם ירד למצרים מפני הרעב לגור שם להחיות נפשו בימי הבצורת, והמצרים עשקו אותו חנם לקחת את אשתו, והקב"ה נקם נקמתם בנגעים גדולים, והוציאו משם במקנה בכסף ובזהב, וגם צוה עליו פרעה אנשים לשלחם. ורמז אליו כי בניו ירדו מצרים מפני הרעב לגור שם בארץ, והמצרים ירעו להם ויקחו

לקדש את ראשית היום

כי יש כח מיוחד הניתן למתחיל במצוה שיוכל לגמרה, כפי שפירש **המהרש"א** (ח"א מכות י'): בדברי הגמרא 'בדרך שאדם רוצה לילך בה, מוליכין אותו' - שלא אמרו 'מוליך אותו' והיה נשמע שהקב"ה מוליך אותו, אלא אמרו 'מוליכין'. שבכל מחשבה ודיבור ומעשה האדם נברא מלאך לפי ענינו אם לטוב אם לרע, ועל כן אמרו בדרך שאדם רוצה לילך, שהרשות בידי האדם ממנו יתברך ברוך הוא, שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות לג:), אבל כפי רצונו ודעתו של אדם מוליכין אותו, אותן המלאכים הנבראים מאותו רצון ומחשבה אשר בו. ע"כ דבריו. ועל פי זה פירשו בספרים 'המתחיל במצוה אומרים לו גמור', שהמלאכים הנבראים ממחשבתו דיבורו ומעשיו במצוה, עוזרים ומסייעים לו לגמור את הדבר.

בהתחלה נמצא כח הכל כגרעין העץ ומכאן ואילך יערב לכם

וזהו שאמרה תורתנו הקדושה (שמות יט ה) 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים, ופירש רש"י: אם עתה תקבלו עליכם, יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות. ומהי נתינת הטעם 'שכל התחלות קשות', כיצד רואים מכאן ש'מכאן ואילך יערב לכם', מדוע אם ההתחלות קשות יהיה ערב מכאן ואילך. רק שסיבת כל ההתחלות קשות, כי בכל התחלה נמצא גם הסוף, כמו בגרעין העץ שכלול בו כל מה שיגדל ממנו אחר כך. ולכן כיון שכל התחלות קשות מחמת הכח הטמון בהם, יש לך ללמוד שכיון שעברה ההתחלה שבה כלול כח כל הנעשה אחר כך, 'מכאן ואילך יערב לכם', שכן הכל כבר נמצא בכת, וכל הנשאר הוא להוציא מכת אל הפועל. ולענייננו נלמד שבראשית היום נכלל כל היום, ובעצם כבר גמר את המצוה בכת, וכל שנותר הוא למשוך את הכח הזה ולהוציא לפועל בכל היום. וזה טעם כל ענייני הקדושה התלויים בהתחלה כמו בכור וביכורים, שבתחילת הדבר נכלל הכל ומקדש את כלל הדבר.

וכו', וכיצד למדו זאת חז"ל מכך שאמרה התורה 'וקידשתו'. אלא שחז"ל הבינו שבאם ציוותה התורה לקדש את הכהן, הדרך היא באמצעות הקדמתו לכל דבר. ומכאן נלמד לכל דבר שבקדושה, שהדרך לבוא לקדושה נמצאת בזמנים שהם התחלה, שאם מקדים את המצווה הזאת, וכן אם מקדים בראשית היום ובראשית החיים, הרי שהוא מקדש את כל ההמשך הן של כל היום והן של כל החיים.

מיד בקומו ממיטתו ירים תרומה לה'

ועל קימת הבוקר דרשו צדיקים 'מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה' (במדבר טו כ), 'עריסותיכם' מדבר על האדם כשהוא בעריסתו, ורומז שתיכף בתחילת חייו ירים תרומה לה'. כמו כן משמעותו על כל אדם בקומו בבוקר ממיטתו שאף היא נקראת עריסתו כדכתיב 'הנה ערשו ערש ברזל' (דברים ג יא), 'תרימו חלה לה' שיקדיש תחילתו של יום לעבודתו יתברך. שהקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ויש לו לאדם להידבק בהתחדשות הזו שבכל יום.

המתחיל במצוה מקבל כח לגמור אותה

כאשר מקדש תחילתו של יום ניתן לו כח שיוכל לעמוד כל היום בעבודתו יתברך. דכתיב (דברים ח א) 'כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות' ופירש רש"י: ומדרש אגדה אם התחלת במצוה גמור אותה, שאינה נקראת אלא על שם הגומרה, שנאמר (יהושע כד לב) 'ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם', והלא משה לבדו נתעסק בהם להעלותם, אלא לפי שלא הספיק לגמרה וגמרה ישראל, נקראת על שם. אם כן כשרוצה האדם לקדש יומו ואף לגמור אותו בקדושה, יש לו לקדש תחילת היום וממילא יקבל כח וסיוע לגמור את היום בקדושה.

קִדְּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲדָם וּבְבִהֵמָה לִי הוּא (יג ב).

רבותינו הקדושים תלמידי הבעל שם טוב זי"ע, החשיבו מאוד ועוררו לקדש תחילתו של יום בתורה ותפילה. וכך דרש הרה"ק בעל בני יששכר ע"ה בספרו **אגרא דפרקא** (אות רה): כתבו תלמידי הבעש"ט ליוזר בעומדו ממטתו שתהיה המחשבה הראשונה והדיבור הראשון והמעשה הראשון לה' יתברך בתורה ובמצות, ועל ידי זה יהיו נגררין כל המחשבה והדיבור והמעשה של כל היום, כי הוא בחינת ברא בוכרא ואח הגדול, שכל האחין נגררין אחריו וחייבין בכבודו.

ביאור הפסוק קדש לי כל בכור

ובזה פירש הפסוק קדש לי כל בכור **פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא**, שכל דבר מחשבה ומעשה של האדם, כלולים הם מרמ"ח איברים שלו, ונולדים בכח מעשיו ומחשבותיו, כמו תינוק הנולד מפתחת הרחם. ועל כך אומר הכתוב שיקדש האדם הדבר הנולד ממנו מיד עם תחילתו, ובאיזה מדבר, **בבני ישראל** היינו המחשבה, שכח המחשבה היא המתייחסת לבני ישראל, שעלו תחילה במחשבה (ב"ר א ד). **באדם** היינו בחינת הדיבור המתייחסת לבחינת אדם, כדכתיב (בראשית ב ז) 'ויהי האדם לנפש חיה' שתירגם אונקלוס 'לרוח ממללא', ועל כן נקרא מדבר. **ובבהמה** היינו בחינת המעשה הבאה מכח הגוף שהוא כבהמה. שצריך האדם לקדש מעשה דיבור ומחשבה הראשונים שלו, ואז יעלה כלל מעשיו דיבוריו ומחשבותיו לרצונו יתברך, כדכתיב 'קדש ליי וגו' וע"י זה יתקיים בכל אלה **לי הוא**.

עיקר הקדושה שייכת בתחילתו של דבר

ראיה לדבר שעיקר הקדושה היא בתחילת כל דבר, נראה ללמוד מכך שדרשו חז"ל (מו"ק כח:): 'וקידשתו' (ויקרא כא ח) שיש להקדים הכהן לכל דבר. ולכאורה, הקדמת הכהן היא עניין של כבוד, שמכבד אותו לברך ראשון

בני יששכר
 שארית ישראל
 תפארת שלמה
 יסוד העבודה
 מגן אברהם
 דברי יחזקאל
 פרי צדיק
 צדקת הצדיק
 חסד לאברהם

באר מים חיים
 יושר דברי אמת
 מנחם ציון
 אוהב ישראל
 מאור ושמש
 זרע קודש
 בת עין
 אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 מנורת זהב החדש
 מאור עינים
 אור המאיר
 עבודת ישראל
 קדושת לוי
 חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומזמלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזן בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com